

ČASOPIS ČESKOSLOVENSKÉ OBCE LEGIONÁŘSKÉ

LEGIONÁŘSKÝ *směr*

3/2015

Pieta u hrobu předsedy ČsOL br. Sedláčka

Ve čtvrtek 27. srpna 2015 se konala na hřbitově v Lázních Toušeň pieta u hrobu prvního porevolučního předsedy ČsOL br. arm. gen. Tomáše Sedláčka, který se zásadní měrou zasloužil o obnovu činnosti Obce legionářské v naší vlasti.

Mezi těmi, kteří se vzpomínky účastnili, nechyběli zástupci rodiny a paní Olga Lopauerová, která br. Sedláčka provázela v posledních letech na společné cestě životem. Delegaci ČsOL vedl předseda ČsOL br. Pavel Budinský spolu s tajemníkem br. Milanem Mojžíšem. Společně s nimi se u hrobu br. generála Sedláčka poklonili zástupci městysu Lázně Toušeň, místních spolků a za Armádu ČR velitel Posádkového velitelství Praha pan plk. gšt. Milan Vrt.

Bratr arm. gen. Tomáš Sedláček nás opustil před třemi lety ve věku 94 let. Pro všechny, kteří jej měli možnost poznat, se stal nezapomennou osobností pevného charakteru a nadčasového pohledu na problémy současnosti. Na počátku 90. let minulého století stál v čele iniciativy za obnovu Obce legionářské a i později, v roli čestného předsedy, přispěl svým působením k současnému rozvoji organizace.

text br. Jiří Filip, foto br. Jiří Charfreitag

Časopis navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Čs. obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Čs. obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

Vydavatel:
Československá obec legionářská
Sokolská 33, 120 00 Praha 2
www.csol.cz
Tel: +420 224 266 235
Fax: +420 224 266 274
E-mail: sekretariát@csol.cz

Šéfredaktor:
Jiří Filip
Tel.: +420 734 315 634

Editor:
Marcela Volfová
E-mail: volfova@csol.cz

Redakční rada:
Pavel Budinský
Jindřich Sitta
Jiří Charfreitag
Milan Mojžíš
Ladislav Henek

Grafická úprava:
Andrea Bělohávková

Tisk a distribuce:
Vydavatelství MAC, spol. s r.o.
Na Spojce 968/7
101 00 Praha 10 - Vršovice

Adresa redakce:
Československá obec legionářská
Sokolská 33, 120 00 Praha 2

Uzávěrka čísla: 15. září 2015
Evidenční číslo: MK ČR E 20912

Elektronickou podobu Legionářské směru naleznete na:
www.csol.cz v rubrice Projekty

Připomínka slavné přísahy z roku 1918 ve francouzském Darney

str. 2

Čechoslováci přišli před sedmdesáti pěti lety

str. 6

Festival historických rekonstrukcí „Velké manévry na Chochlovských cholmach“

str. 10

Rozhovor s předsedou Československé obce legionářské br. Pavlem Budinským

str. 20

„Vojenská neděle 2015“ ve Skanzenu Strážnice

str. 32

Připomínka slavné přísahy z roku 1918 ve francouzském Darney

Poslední červnovou sobotu si francouzské Darney společně s řadou významných hostů připomnělo 97. výročí vzniku československých ozbrojených sil.

Před 97 lety, dne 30. června 1918, se na pláních u východofrancouzského města Darney sešlo na 6 000 příslušníků čs. střelecké brigády, aby zde složilo slavnostní přísahu a zároveň si z úst zástupců francouzské vlády

v čele s tehdejším francouzským prezidentem Poincarém vyslechlo uznání boje čs. zahraničních vojsk, čímž bylo poprvé uznáno právo Čechů a Slováků na samostatný stát. Během přísahy, které se účastnil i budoucí ministr

zahraničních věcí Edvard Beneš, byl čs. legionářům předán bojový prapor, zhotovený podle návrhu známého malíře Františka Kupky a věnovaný městem Paříží.

Na památném místě, které se již během první republiky stalo pietním, vznikl monumentální památník symbolizující přátelství československého a francouzského národa. Památník byl však zničen během 2. světové války, poté co byla Francie poražena nacistickým Německem. Památné místo bylo po válce ve skromnější podobě obnoveno a připomíná tak společné přátelství mezi našimi národy. Rozkazem prezidenta České republiky Václava Havla ze dne 7. února 2002 byl 30. červen stanoven Dnem ozbrojených sil České republiky.

Letošního pietního aktu se zúčastnila řada významných hostů. Francouzskou vládu zde zastupoval ministr pro Evropské záležitosti Harlem Désir, českou delegaci vedl předseda vlády Bohuslav Sobotka, který do Darney dorazil společně s náčelníkem Generálního štábu AČR generpor. Josefem Bečvářem či náměstkem Ministerstva obrany ČR Jakubem Landovským. S českou delegací přiletěla do Francie i skupina členů Čs. obce legionářské, kterou tvořili jak váleční veteráni, tak mladší členové oděni do dobových stejnojmenných. Výpravu Čs. obce legionářské vedl br. předseda

Pavel Budinský. Své zástupce na pietním aktu měla i Slovenská republika.

Účastníci vzpomínkové akce nejprve navštívili památník prezidenta Václava Havla, u kterého položili květiny a uctili tak památku prvního prezidenta České republiky. Poté se výprava přesunula na místo hlavního pietního aktu u památníku v Darney. Zde významní hosté položili věnce a předseda vlády ČR Bohuslav Sobotka a starosta Darney Yves Desvernes přednesli své proslovy, během kterých oba zdůraznili důležitost společného přátelství mezi oběma národy. Na závěr piety zazněly v podání Ústřední hudby AČR hymny Francie, České republiky a Slovenské republiky.

Po pietním aktu se delegace přesunula do Darney, aby zde nejprve položili květiny u památníku prvního československého prezidenta T. G. Masaryka a poté se přesunuli do Československého muzea, které vede francouzský učitel André Poirot, který před dvěma lety obdržel od zástupce ČsOL br. Jindřicha Sitty Pamětní plaketu ČsOL jako vyjádření poděkování za jeho činnost, během které dlouhodobě pečuje o odkaz našich legionářů ve Francii.

text ses. Marcela Volfová, foto Úřad vlády ČR

Prázdniny trávil Legiovlak na žižkovském nádraží

Na dobu letních prázdnin se Legiovlak přesunul do hlavního města na Nákladové nádraží Žižkov, kde ho již mohla veřejnost spatřit a navštívit po jeho oficiálním představení loni v říjnu. Souprava deseti vagonů na dva měsíce zaujala místo na druhém nástupišti a stala se součástí bohatého kulturního života nádraží, kde kromě stálé výstavy o životním prostředí probíhala řada koncertů a promítání filmů.

Ačkoli se letošní léto zapsalo do historie jako jedno z nejteplejších, tak ani vysoké teploty, ani čas dovolených neodlákali Legiovlaku návštěvníky. Velkou zásluhu na tom měla i zdařilá mediální kampaň ČsOL, díky které o unikátní výstavě informovala ve svém zpravodajství např. Česká televize, Český rozhlas nebo TV Nova. Na propagaci Legiovlaku se ve velkém podílel i Dopravní podnik Praha, který vyvěsíl do všech tramvají a metra městské hromadné dopravy plakátky informující o přítomnosti Legiovlaku na Žižkově. Řada návštěvníků si cestu k Legiovlaku našla i díky kulturnímu programu Nákladového nádraží Žižkov, který jen během jednodenní akce Street Food Festival nalákal na dva tisíce lidí. I když v prázdninovém čase nemohly zvýšit návštěvnost školní výpravy, jako tomu bylo u předchozích zastávek, zavítaly k našim uniformovaným bratřím jiné početné skupinky. Naše kvalifikovaná posádka tak provázela i skupinu z Jedličkova ústavu nebo výpravu z Letní školy slovanských studií, kterou tvořilo 40 studentů z 31 zemí světa, jimž výklad našich průvodců překládalo pět tlumočnicků. Celkem si cestu do muzea na kolejích našlo na 10 tisíc lidí.

Pobytu Legiovlaku na Žižkově využili i režisér Petr Nikolaev, který připravuje film o legionářích na Sibiři. V rámci

propagace vzniká kalendář, jehož tváří jsou slavní bratři. V předchozích měsících se v legionářských uniformách nechali nafotit např. bratři Rašilovové nebo bratři Bačkoví. Tentokrát se před objektiv fotoaparátu postavili bratři Krausové, kteří obsadili obrněný vůz a bratři Lábusové, kteří se pro focení změnili v lékaře ve zdravotním voze.

Konec povedeného dvouměsíčního pobytu na Žižkově zkazila zpráva, že se během prohlídky dostal do jedné z vitrin neznámý pachatel a odcizil dvanáct historických legionářských medailí. Případ, jehož vyšetřování se ihned ujala Policie ČR, se setkal s velkým zájmem jak médií, která o krádeži informovala, tak veřejnosti, která zprávu o ztrátě medailí

ve velkém sdílela na sociálních sítích a vyjadřovala pohoršení nad tak zvrženým skutkem.

Večer 26. září se Legiovlak rozloučil s Nákladovým nádražím Žižkov, které bylo přes léto jeho domovem, a zamířil do Pardubic.

**text ses. Marcela Volfová,
foto br. Petr Čížek a archiv ČsOL**

Legiovlak přijel do Pardubic

Před posledním prázdninovým víkendem se Legiovlak přesunul z pražského Nákladového nádraží Žižkov na Hlavní nádraží v Pardubicích, kde byla v pátek 28. srpna 2015 slavnostně zahájena jeho dvouměsíční zastávka.

Slavnostní ceremoniál, kterému přihlíželo okolo dvou set návštěvníků, zahájila operní pěvkyně Táňa Janošová písní Sibiřští chlapi od Karla Hašlera. Poté si vzal slovo předseda Jednoty ČsOL v Chrudimi br. František Bobek, který poukázal na unikátnost celého projektu. Následoval proslavilý místopředsedkyně Senátu Parlamentu ČR paní Miluše Horská, která jako pedagožka vyzdvihla důležitost připomínání historie především mladým lidem. Sama šla přítomným příkladem, když na prohlídku Legiovlaku přivedla i svou vnučku. V podobném duchu se nesl i proslavilý hejtman Pardubického kraje Martina Netolického, který přijal pozvání ČsOL na zahájení pardubické

zastávky Legiovlaku, stejně tak jako primátor města Pardubice Martin Charvát, který k přítomným hostům také pronesl několik slov. Na závěr krátce pohovořil člen představenstva ČD, a. s., Roman Štěrbá, který vyjádřil radost, že České dráhy mohou spolupracovat na takovém projektu, jakým je Legiovlak.

Po písni Hoši od Zborova, kterou opět zazpívala Táňa Janošová, došlo na slavnosti přestřižení pásky, hymny České a Slovenské republiky a přitech. Poté už nic nebránilo tomu, aby se přítomní hosté přesunuli za doprovodu tajemníka projektu Legie 100 br. Jiřího Charfreitag na prohlídku Legiovlaku, kde na ně již s odborným výkladem čekala posádka vlaku.

Legiovlak se během své zastávky v Pardubicích stal součástí oslav 200. výročí narození Jana Pernera, projektanta a stavitele železničních tratí, které vyvrcholily 12. září

Místopředsedkyně Senátu PČR paní Miluše Horská s sebou přivedla na Legiovlak i svou vnučku

Br. Charfreitag provází pana hejtmana Netolického zdravotním vagonem

Železničním dnem Jana Pernera, kdy byla k Legiovlaku připojena i parní lokomotiva. Následující den, 13. září 2015, skončila pardubická zastávka, při které Legiovlak navštívilo 9 980 lidí, a vlak se přesunul do Českých Budějovic.

text a foto ses. Marcela Volfová

Legiovlak zavítal na jih Čech

Dne 16. září 2015 si Legiovlak připsal do seznamu svých zastávek další české krajské město, kterým se staly České Budějovice. Slavnostního zahájení na zdejším hlavním nádraží se účastnila řada vzácných hostů.

V rámci programu, kterým byl Legiovlak zpřístupněn místní veřejnosti, promluvil na úvod předseda Jednoty Československé obce legionářské Jihočeského kraje br. Milan Čajdik. Za Jihočeský kraj promluvil pan hejtman Jiří Zimola, který projekt ocenil především z pohledu svého dřívějšího povolání učitele dějepisu jako expozici unikátní, vynikajícím způsobem zpřístupňující téma čs. legií zvláště mladé generaci. Náměstek primátora města České Budějovice pan Jaromír Talíř ve svém projevu připomněl i historické okamžiky návratu francouzských a italských legionářů na přelomu let

1918 a 1919, kteří do města dorazili ze ztichlých bojišť první světové války rovněž po železnici. Zástupce Českých drah, a. s., pan Jiří Kafka ve svém stručném, ale srdečném projevu popřál Legiovlaku v Českých Budějovicích úspěch a mnoho spokojených návštěvníků. Dnes již víme, že jich dorazilo 8 150 včetně celé řady školních exkurzí, což rozhodně není špatný výsledek. Za vedení ČsOL promluvil 1. místopředseda ČsOL br. Jindřich Sitta, jenž zhruba stovce přítomných připomněl, jak si myšlenka Legiovlaku razila svou cestu až ke kým realizaci a vyzdvihl základní myšlenky legionářského

Slavnostní přestřižení pásky vzácnými hosty v Českých Budějovicích

Na zahájení dorazila i řada vojáků aktivní služby i zálohy

hnutí, které často postrádá u veřejnosti současné.

Navzdory původnímu plánu byl Legiovlak v Českých Budějovicích přístupný včetně státního svátku 28. září. Následně jej čekala cesta do první moravské destinace – krajského města Vysočiny – Jihlavy.

**text br. Jiří Filip,
foto ses. Zuzana Palová**

Čechoslováci přišli před sedmdesáti pěti lety

Dne 4. června si v parku u zámku Cholmondeley připomněli nejen Češi a Slováci 75. výročí příchodu československých vojáků z poražené Francie do bojující Velké Británie. Tento rok je rovněž rokem 75. výročí vzniku tří československých perutí v RAF. Proto Československá obec legionářská a KVH 276th Sqdn. (reenacted) RAF ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR, uspořádaly vzpomínkovou pouť po místech spojených s tímto obdobím naší vojenské historie. A protože se jednalo o výročí naší pozemní armády i letectva, byla pouť tematicky rozložena mezi obě tyto složky.

Samotná pouť byla zahájena proti toku času, a to v Dunkerque, který příslušníci Československé samostatné obrněné brigády obléhali od října 1944 do konce druhé světové války. Místní obyvatelé tam na nás vzpomínají nejen v Mémorial du Souvenir, ale i v ulicích, z nichž jedna je pojmenována po veliteli obléhacích jednotek, generálu A. Liškovi, a kde se nachází několik pamětních desek připomínajících toto obléhání.

Hřbitov Northwood

Druhý den ráno jsme se plavili traektem přes kanál La Manche, a tak jsme měli možnost poprvé si vzpomenout na československé letce, létající nad kanálem při dawn patrolách, popřípadě napadající okupovanou Francii. Někteří z nich našli v kanálu svůj hrob. Jako první jsme v Británii navštívili památník Bitvy o Británii v Capel-le-Ferne, jehož hlavní součástí je, kromě nové budovy, socha sedícího letce hledícího přes kanál La Manche.

Při následujícím pietním aktu jsme na hřbitově obce Whittlesford uctili památku Benedikta Pohnera, Jaroslava Zavadila a Samuela Jačuda. První dva jmenovaní zahynuli 25. února 1941 při

Capel-le-Ferne památník Bitvy o Británii

bombardování letiště Duxford, Samuel Jačud zemřel ke konci války. Návštěvu tohoto hřbitova jsme si nemohli lépe naplánovat – po vystoupení naší výpravy z autobusu nad námi přelétl spitfire a na cestu na hřbitov jsme se ptali bývalého příslušníka Air Sea Rescue RAF (Záchrané služby RAF), který se později zúčastnil našeho pietního aktu. Po něm jsme se přesunuli do nedalekého Imperial War Museum Duxford, někdejšího sídla 310. a 312. československé stíhací perutě, které tam byly založeny. I další vzpomínka byla určena našim letcům. Příslušníci pozemní armády byli přeci jen umístěni severněji. Protože jsme byli ubytováni v univerzitním městě Cambridge, zastavili jsme se u hrobů letců Bohuslava Eichlera, Karla Hájka, Františka Rašky. Položili jsme k nim kytice a uctili jejich památku tichou vzpomínkou.

První zastávkou druhého dne ve Velké Británii bylo Bury St. Edmunds. Zde odpočívá tovární a zalétávací pilot Alois Mžourek, hospozinský rodák, který zahynul při přeletu do Belgie. Zůstal po něm malíček syn a manželka, která i tak po válce dodržela svůj slib a přestěhovala se do Československa. Právě v Bury St. Edmunds byl pohřben, aby jeho ostatky zůstaly poblíž bydliště jeho choti. Z Bury jsme se přesunuli do nedalekého Honingtonu, první základny 311. československé bombardovací perutě, respektive na hřbitov Všech svatých, na kterém jsou pohřbeny některé

její první oběti, jako například Jindřich Liebold, zabítý střepinou při bombardování, vůbec první mrtvý perutě, Jaromír Toul, který zahynul na následky popálení, když mu jeho střelec ká věž po havárii přiskřípla nohy a on se nemohl vyprostit a další naši letci. Hřbitovy, které jsme navštívili, nejsou pochopitelně určeny jen našim letcům, ale jsou na nich pohřbeni i jejich spolubojovníci z RAF, jejich předchůdci z RFC, popřípadě pováleční letci a vojáci. Zde v Honingtonu jsme našli hroby německých letců, letců RAF padlých v prvních měsících druhé světové války, a rovněž i hrob Air Commodore Johna Henryho Searbyho, DSO, DFC, vedoucího náletu na Peenemünde. Nedaleko Honingtonu, kde je stále využíváno naše bývalé letiště, je East Wretham se hřbitovem Svatého Ethelberta. Tam odpočívají další naši letci, a tak jsme se u nich zastavili i my, abychom uctili jejich památku. Jednalo se o druhý pietní akt, který se tam uskutečnil v krátké době. Na začátku května ve zmíněném kostele byla umístěna mezinárodní putovní výstava k 75. výročí vzniku většiny čs. perutí v RAF, pořádaná klubem vojenské historie 276th Sqdn. (reenacted) RAF, které předcházela pietní akt u hrobu našich letců. Poté jsme se přesunuli do nedalekého Thetfordu, na jehož radnici je umístěna pamětní deska, připomínající naše letce operující ze dvou dříve zmíněných základen. Thetford býval rovněž cílem našich

letců mířících za zábavou, a i proto se někteří z nás zastavili v restauraci The Bell, kam chodívali i oni. Další hospoda našich letců The Anchor, kterou znají i diváci seriálu Dad's Army, bohužel již nestojí.

Z Norfolkku jsme poté odjeli do Northamptonshire a posléze do Warwickshire, respektive Birminghamu, kde náš program pro tento den končil. Cestou jsme se zastavili v Peterborough u hrobů Jaroslava Skutilla, Františka Koukola a Oskara Valoška, kteří zahynuli při havárii cvičného letounu. Tento den jsme uzavřeli návštěvou na židovském hřbitově v Birminghamu. Důvodem návštěvy byli František Wilhelm, Hanuš Waldstein, Kurt Grunwald, Bernáth Lowenwirth a Hugo Faden, příslušníci československých pozemních jednotek. Vedle Františka Wilhelma je pohřben vojín Royal Army Ordnance Corps Frederick Brichta. Tento voják s českým znějícím nebo dokonce českým jménem byl synem Alberta a Tely Brichtových, manželem Stephany Brichta.

Čtvrtý den naší cesty, 4. červenec, byl dnem konání hlavního pietního aktu u zámku Cholmondeley, před 75 lety obklopeného stany a našimi vojáky. Posléze i několika příslušníky Pioneer Corps, protože se odmítli podílet na imperialistické válce, jak jim nařídila Moskva. Než jsme se k němu dostali, navštívili jsme ještě místo posledního odpočinku dalších československých vojáků Miloslava Maňáska, Miroslava Drnka a Josefa Meleny a následně RAF Muzeum Cosford, za války výcvikové depo pro naše letce. Pietní akt v Cholmondeley byl pořádaný Johnem Kolbertem a dalšími členy Československé obce legionářské v zahraničí. U památníků, které tam byly

na památku našich vojáků v průběhu dřívějších let odhaleny, se sesly desítky účastníků, aby si připomněly tak významné výročí, kdy českoslovenští vojáci přišli z poražené Francie, aby se zapojili do bojů po boku Velké Británie. Českou republiku na tomto pietním aktu zastupoval přidělenec obrany ve Velké Británii plk. Jiří Svatoš.

Z Cholmondeley jsme následně zamířili na sever, abychom den uzavřeli ve městě The Beatles, v Liverpoolu, ale také sídle jedné z našich stíhacích perutí. Cestou jsme vzpomněli památky Rudolfa Mikulčíka, Karla Millera, Antonína Umlaufa a na liverpoolském hřbitově i Roberta Alta, jehož hrob jsme našli po delším pátrání s pomocí Imricha Vetráka z Ministerstva obrany, který má vojenské hroby na starosti. Následující den nás čekal jeden z nejvýznamnějších přesunů, a to do Skotska. Naším cílem byl Tain, poslední základna 311. československé bombardovací perutě, respektive hřbitov Svatého Duthuse a tamní hroby našich letců. Protože cesta byla vskutku dlouhá a bylo nutno dodržovat bezpečnostní předpisy, byla jedna z nich v Pitlochry. Toto město je zajímavé nejen svou palírnou, ale i tím, že v srpnu 1941 zde při leteckém výcviku zahynul Bohumil Šíma, jehož hrob jsme také navštívili.

Následující den jsme zamířili nádhernou krajinou plnou whisky, hor a zdymadel opět na jih, opět do Birminghamu. Nemohli jsme se cestou nezastavit v Leamington Spa, sídle velitelství československých pozemních jednotek. Tam jsme se u památníku našich výsadkářů, kteří pomohli odstranit Reinharda Heydricha, setkali s našimi krajany ze Spolku přátel památníku v Leamington Spa a uctili památku těchto parašutistů a všech našich vojáků, což jsme si pak zopakovali u hrobu Bohumila Chodory, zemřelého příslušníka československých pozemních jednotek. Po zastávce v rodném městě Labutě avonské, jinak Williama

Shakespeara, jsme uctili památku našich i polských letců v Northoltu, prakticky u bývalého letiště polské 303. stíhací perutě a nejen jí a rovněž i nedaleko místa smrti stíhacího esa a nejméně úspěšnějšího spojeneckého stíhače Bitvy o Británii Josefa Františka. Jeho hrob jsme navštívili vzápětí na nedalekém polském hřbitově Northwood. Na obou těchto místech zazněla, díky sestřám z Moravskoslezského kraje, i polská hymna. Pietní akty jsme toho dne uzavřeli na hřbitově v Harrow u hrobů Josefa Albrechta, Jaroslava Matouška, Jaroslava Slabého, Jana Veselého, Františka Zapletala, Jana Strankmüllera a Jaromíra Riedla, příslušníků letectva i pozemních jednotek. Poté už nás řidiči zavezli do hotelů, někteří členové výpravy ještě vyrazili na večerní prohlídku Londýna.

Následující den jsme již vyrazili domů. Nemohli jsme se cestou na trajekt nezastavit u hrobu Josefa Dygrýna – Ligotickeho, pohřbeného na hřbitově Westwell. Tento letec měl být pohřbený vedle své manželky, ale její hrob jsme bohužel nenašli. Snad je to kvůli britskému zvyku, že ne všichni mrtví mají svůj náhrobní kámen, jen jsme doufali, že její hrob nebyl zrušen. Posledním konkrétním mrtvým, jehož památku jsme si připomněli, byl Jano Encinger, který zemřel v posledním roce války. Pak už jsme se jen nalodili na trajekt a vyrazili vstříc dnešnímu životu. Památku padlých a nezvěstných jsme uctili ještě na trajektu. Po domluvě, ne úplně jednoduché, s posádkou lodi, nám bylo dovoleno vhodit z nákladní paluby do vln věnec. Pietní akt byl proveden uniformovaným autorem tohoto článku a Karlem Matějovským, zbylí členové výpravy posléze zazpívali hymnu. Tím byla naše pietní cesta uzavřena. A panu kapitánovi patří za toto dík. Stejně jako oběma řidičům a Imrichu Vetrákovvi z Ministerstva obrany ČR.

text br. Filip Procházka,
foto archiv ČsOL

Generál Klemeš se vrátil na místo svého věznění

Generálporučík Jaroslav Klemeš, poslední žijící výsadkář z Velké Británie, zavzpomínal v doprovodu předsedy vlády ČR Bohuslava Sobotky na těžké okamžiky v době svého věznění v nechvalně známé komunistické vyšetřovně zvané Domeček v Kapucínské ulici na Hradčanech.

Ve čtvrtek 30. července 2015 zavítal br. generál Klemeš do areálu bývalé Vojenské věznice Praha, která spadala do konce roku 1952 pod Ministerstvo národní obrany ČSR. Právě zde byl br. generál Klemeš devět měsíců vyšetřován v jednopatrové budově, která všla do dějin pod označením Domeček jako vůbec nejhorší mučirna komunistického režimu. Neomezeným vládcem zde v té době byl kpt. František Pergl, přezdívaný „Suchá lípa“, který dohlížel na mučení čs. důstojníků a hrdinů druhoválečného odboje.

Pozvání br. generála Klemeše přijal předseda vlády ČR Bohuslav Sobotka, který jej doprovodil na místa spojená s největší komunistickou brutalitou. Br. generál Klemeš panu předsedovi vlády ukázal i prostory, kde byla dříve situována cela, v níž za nelidského režimu čekal na nekonečné výslechy. Dnes se již ale v Domečku nachází kancelářské místnosti, čehož br. generál Klemeš v nadšázce lítoval. Chtěl totiž panu předsedovi vlády ukázat tehdejší skličující obraz, který Domeček skýtal. Přestože vzpomínky, které si br. generál Klemeš nese na tato místa, jsou nepochybně nesmírně tíživé – vzdýt tady

se mnohdy naposledy setkal se svými bývalými spolubojovníky, než byli po vykonstruovaných procesech popraveni – nedal na sobě znát, že by jej jeho návrat jakkoli skličoval. S vědomím, že výslechy a věznění překonal a dožil se konce komunistického režimu, vzpomínal na vše zlé, co v Domečku zažil a na své přátele, kteří mnohdy stejné štěstí neměli.

Setkání, jež probíhalo v neformálním duchu, pokračovalo po prohlídce Domečku v příjemné atmosféře. Br. generál Klemeš přečetl panu předsedovi vlády krátce slovo díky: „Děkuji Vám, že jste přijal mé pozvání a doprovodil jste mě do míst, kde jsem strávil

devět měsíců ve vězení, zde v Domečku, na které mám špatné vzpomínky. Ale jak je vidno, přežil jsem a jsem rád, že jsem mezi Vámi, i když mi zdraví už moc nelouží. Chci Vám říci, že si našeho přátelství velmi vážím a děkuji Vám, že se o nás válečné veterány staráte. Rád bych Vám předal můj dárek

za Vaši starostlivost.“ Na památku vzájemného přátelství předal br. generál Klemeš předsedovi vlády ČR Bohuslavu Sobotkovi svou fotografii s věnováním a vlastnoručněm podpisem spolu s miniaturoou pomníku sv. Václava v etuji opatřené znakem Československé obce legionářské. Pan předseda vlády předal br. generálovi Klemešovi dvě vynikající láhve moravského vína a pamětní minci předsedy vlády ČR a projevil přání se s br. generálem Klemešem v blízké době opět setkat.

V rámci následného přátelského rozhovoru vzpomínal br. generál Klemeš především na to pěkné, co za války, pochopitelně ještě ve Velké Británii, před svým výsadkem do protektorátu, kde poté plnil své úkoly jako radiotelegrafista a významně se účastnil květnového povstání. Zvláště milou byla i poznámka pana předsedy vlády o Legiovlaku, který si cení jako výjimečný projekt Československé obce legionářské.

Na závěr je třeba poděkovat Útvaru pro ochranu ústavních činitelů Policie ČR pod vedením plk. Jiřího Komorouse, že umožnil prohlídku jinak nepřístupných prostor svého nynějšího sídla. Ostatně i br. generál Klemeš poznamenal své uspokojení nad tím, že v místech, kde dříve docházelo k bezpráví ze strany ozbrojených složek státu, dnes sídlí útvar, jehož úkolem je ochrana a služba veřejnosti.

text a foto br. Jiří Filip

Delegace z Jindřichova Hradce uctila památku padlých u Zborova

V pátek 26. června 2015 se vydala téměř třicetiletá delegace složená ze zástupců města Jindřichův Hradec, členů jindřichohradecké jednoty ČSOL br. Stanislava Berana, z historiků a potomků příslušníků rakousko-uherského 75. pěšího pluku na čtyřdenní expedici dlouhou 1 100 km přes Polsko na Ukrajinu, aby zde na jednotlivých místech uctila památku padlých českých vojáků.

V sobotu 27. června jsme navštívili místa spjatá s památnou bitvou u Zborova. Prvním cílem bylo hřbitov v Ozerné, kde jsou pohřbeni čs. legionáři padlí, nebo zemřeli od 5. dubna do 25. července 1917 (tedy ještě před bitvou u Zborova), nebo ti, kteří zahynuli později na následky zranění utrpených v této bitvě a při následujících ústupových bojích. Další zastávkou byla „Bratrská mohyla“ v Kalynivce (dříve Cecové), kde jsou uloženy ostatky příslušníků 1. čs. střelecké brigády, padlých v bitvě u Zborova dne 2. července 1917. Na obou místech členové delegace položili věnce, květiny a zapěli státní hymnu.

Zvláště mohyla v Kalynivce (Cecové) měla pro nás zvláštní význam, neboť je zde pohřben i rodák z Jindřichova Hradce, důstojnický zástupce br. PhC. Jiří Procházka, příslušník 3. střeleckého pluku československých legií na Rusi. Před „Bratrskou mohylou“ ve svém projevu připomněl jeho památku br. Miloslav Sviták. Tragickou skutečnost, že u Zborova bojoval na rakouské straně právě jindřichohradecký 75. pěší pluk, ve svém vystoupení zmínil předseda jednoty br. Karel Ludvík. Zdůraznil také, že část příslušníků 75. pěšího pluku

se dne 2. července 1917 nechala zajmout od postupujících čs. legionářů a mnozí z nich pak později vstoupili do jejich řad.

Neděle 28. června byla věnována dalšímu cíli naší návštěvy, uctění

Členové jindřichohradecké jednoty ČSOL br. Stanislava Berana u „Bratrské mohyly“ v Cecové

Účastníci pietní cesty na Ukrajinu na hřbitově v Ozerné

památky a odhalení nové pamětní desky padlým vojákům jindřichohradeckého c. k. 75. pěšího pluku v obci Starý Martinov, nacházející se v Haliči v Ivanofrankivské oblasti. Po řeckokatolické mši za padlé vojáky následoval pietní akt ve staré části místního hřbitova, kde je pochováno více než sedm set padlých příslušníků jindřichohradeckého 75. pěšího pluku. V rámci pietního aktu zde byla na torzu původního památníku, postaveného již v září 1915, umístěna nová pamětní deska, věnovaná potomky padlých vojáků v čele s Ladislavem Holickým, iniciátorem celé cesty na Ukrajinu. Následovalo odhalení další pamětní desky poblíž kostela, věnované městem

Jindřichův Hradec u příležitosti 100. výročí těžkých bojů na Dněstru, při kterých koncem června 1915 zahynulo více než 700 příslušníků 75. pěšího pluku z Jindřichova Hradce. Akce se zúčastnili také generální konzul PhDr. Miloslav Klíma z konzulátu ve Lvově a vojenský přidělenec z velvyslanectví v Kyjevě plk. gšt. Ing. Pavel Kelbl. Město Jindřichův Hradec pak reprezentoval místostarosta Bohumil Komínek.

Poslední den, pondělí 29. června, byl ve znamení návratu do vlasti, ale ani ten se neobešel bez návštěvy pietního místa. Tentokrát šlo o polskou Jaroslaw, kde jsme položili věnce na hřbitově padlých českých vojáků z první světové války.

text a foto br. Miloslav Sviták

Festival historických rekonstrukcí „Velké manévry na Chochlovských cholmach“

Permské vlastivědné muzeum pořádalo v letošním roce VIII. ročník Festivalu historických rekonstrukcí „Velké manévry na Chochlovských cholmach“, který se tradičně konal počátkem srpna v historickém skanzenu „Chochlovka“ nedaleko Permu. V letošním roce si Rusko připomíná především 70. výročí Vítězství a konce Velké vlastenecké války a to bylo i hlavním motivem historické ukázky. Pro nás Čechy byl tento ročník o to zajímavější, neboť hlavní organizátor celé akce – náš dlouholetý přítel Dima Lobanov připravil s kolektivem spolupracovníků epizodu z Ostravské operace z dubna roku 1945. A když byla námětem Ostravské operace, nemohla na ukázce chybět i účast československé vojenské jednotky v SSSR. Permské vlastivědné muzeum pozvalo na své náklady pět členů ČsOL z Vojenského muzea na demarkační linii v Rokycanech v historických uniformách 1. čs. armádního sboru v SSSR. Spolu s nimi se festivalu zúčastnilo i dalších 7 zájemců z řad ČsOL, kteří zabezpečovali doprovodný program.

Pro výpravu ČsOL začala účast na festivalu již v pátek 31. července po 3. hodině ranní, kdy přistálo v Permu letadlo z Moskvy. Následovala cesta do muzea, a protože v tuto dobu již v Permu svítá, připravil Dima pro své hosty zastávku na snídani a poté již začala prohlídka nábřeží řeky Kamy a města. Naštěstí vlastivědné muzeum pracovalo od 9 hodin, a tak zbyl čas i na krátký odpočinek v mikrobusu před náročným dnem. Průvodcem ve vlastivědném muzeu se stal Milan Mojžíš, který ostatní účastníky zavedl do historie Permské oblasti a jako vícenásobný host této expozice odpovídal na všechny dotazy a to v tomto případě dokonce i česky.

V části Permu – v Motovilichě – sídlí druhý největší dělostřelecký závod a prohlídkou jeho muzea, které představuje výrobu děl od ládovacích až po raketové systémy, začalo naše putování po vojenských expozicích. V Muzeu – diorámě, které tvoří pobočku Permského vlastivědného muzea a připomíná revoluční boje z roku 1905, jsme shlédli výstavu věnovanou období Velké vlastenecké války. Je až zarážející, jak se tato moderně pojetá výstava podobá svojí stavbou expozici, kterou ČsOL připravuje na hradě Křivoklát. Pak už nastalo převlékání do historických uniform a svátečního oblečení, abychom vytvořili čestnou stráž se státním praporem ČR vojenskému

přídělní pplk. Tomáši Zipferovi při předávání medaili Ministerstva obrany ČR k 70. výročí Vítězství a konce 2. světové války. Z Permu se formovala mechanizovaná a tanková brigáda Uralského dobrovolnického tankového sboru, který přijel ráno 9. května 1945 do Prahy. A právě účastníkům osvobození Československa byly určeny výše zmiňované medaile. Z 30 žijících permských veteránů se vzhledem ke zdravotnímu stavu dostavili do muzea tři. Za ostatní převzali vyznamenání jejich příbuzní, nebo velitel místní posádkové správy. Slavnostního předávání se zúčastnil i ministr kultury permského kraje, který vyzdvihl Českou republiku za to, že nezapomíná na své osvoboditele a poděkoval všem přítomným Čechům, že přijeli předat vyznamenání válečným veteránům.

Poté již následoval rychlý oběd v bistru. Přes počáteční nedůvěru některých členů, kteří vycestovali do Ruska poprvé, se ukázalo, že bliny jsou nejenom levné, ale i chutné. Po příjezdu do areálu skanzenu jsme obsadili jeden z polních stanů a začali ho uzpůsobovat pro třídní pobyt. Vítanou posilou byl balík slámy, který sloužil jako podklad a někteří si z něho vytvořili doslova pelech. Jen ještě další týden nám koukala sláma nejenom z bot, ale i z kufříků a oblečení. Po osvěžující koupeli v řece Kamě a dvoudenním nedostatku spánku se všichni rádi zachumlali do svých spacích pytlů a v příjemném nočním chladu si užívali odpočinek vzdálený od domácích tropických nocí.

V sobotu 1. srpna byl v poledne za naší účasti zahájen VIII. ročník Festivalu historických rekonstrukcí. Opět jsme uslyšeli pochvalná slova ministra kultury na naši adresu, která pronášel zvučným hlasem bývalého herce. První den festivalu byl určen pro přípravu historické ukázky a návštěvníky program lákal na prohlídku skanzenu, ukázky historických řemesel a v neposlední řadě i na naši výstavu Československé vojenské jednotky v SSSR v letech 1941–1945. Na čtyřicet panelů bylo rozmístěno pod loubím starého skladiště soli a naše skupina doprovázela diváky komentářem, odpovídala na případné otázky a rozdávala propagační materiál v ruském jazyce. I zde ministr kultury nešetřil slovy uznání a opětovně vyzdvihoval naši aktivitu a spolupráci s muzeem. Za sobotu a neděli naši výstavu navštívilo na 4 000 návštěvníků, kteří se zájmem shlédli fotografie ze společného boje ve 2. světové válce. U výstavy a ve stanu jsme se střídali, abychom byli schopni pomoci i při přípravě bojiště

a též odebírat připravovanou stravu, jejímž základem byla především kaše na všechny způsoby, která ale byla chutná a bylo ji hodně.

V sobotu se postupně sjeli i účastníci ukázky a nastaly přípravy na boj. Ne každý nástup se povedl hned napoprvé, někdy musel Dima zvýšit i hlas a tak se postupně plnila trestná rota, která pak byla určena do první linie útoku. Naše skupina, kterou její velitel Míra Kaufner přiváděl na nástupy v daných časových termínech, pak čekala a čekala... Scénář ukázky byl poměrně jednoduchý, že ho i naši velitelé, doučující se pilně ruský jazyk, brzy pochopili a dokonce Marcel dokázal zaskočit pořadatele doplňující otázkou, kdy přijdou tanky? Večer pak nastala v Rusku velmi oblíbená praktická část festivalu, která byla spojena i s bližším poznáváním nápojů, které si přivezli jednotliví účastníci. To, že se česká skupina plně v Rusku aklimatizovala, se ukázalo při nákupu v místním obchodu, kde se časový údaj „přijedeme hned“, změnil ve východním stylu z minut na hodiny. I tak se nás Alexandr Kručinin dočkal a mohl realizovat exkurzi po areálu skanzenu, která se nakonec ukázala jako velmi zajímavá a vyvrcholila společným průnikem přes německý tábor do našeho ležení.

Neděle 2. srpna nás přivítala oblačným počasím s přeháňkami. Diváci se odradit nenechali a na ukázku jich přišlo ještě více než v předcházejícím slunečném dni. Výstavu jsme pomoci provázku a improvizovaných závaží také uzpůsobili větruodolně a naše uniformovaná skupina důstojně reprezentovala „sojuzníky“ nejen při poslední generálce, ale především v hlavní ukázce, kde jsme obdrželi čestné místo před diváky. Anglické battledresy i pozdější v SSSR šité uniformy vz. 21 budily patriční pozornost a náš velitel se dostal nejen na přehlídkové molo, ale i do místní televize, kde dokonce pronesl dlouhou souvislou větu v ruském jazyce, kterou si po celý předcházející večer opakoval. Češi, a nejenom uniformovaní, se stali jednou z atrakcí festivalu a mnoho návštěvníků chválilo českou pohostinnost, naše památky a kulturu. Překvapením pro obě strany bylo setkání s českými turisty, kteří zde byli na výletě. O oblíbenosti naší delegace svědčí i fakt, že ochranka areálu od Čechů nežádala ukazovat vstupenky, ale naopak je nutila si neustále připíjet na přátelství, což bylo pro mnohé i dosti náročné. Na závěr dostali všichni členové české delegace od organizátorů pamětní medaili festivalu a 70. výročí Vítězství.

Večer po odjezdu všech účastníků jsme sbalili výstavu a poté jsme si s výkladem Alexandra Kručinina prohlédli nedalekou vesnici, zátoku a pojedli chutný šašlik s ruským pivem prokládaným uralskou vodkou. Pak už nás čekala poslední noc v Permské oblasti a odjezd za dalšími cíli putování. Festival jak svým místem, tak především přístupem ruských pořadatelů,

kolegů z historických klubů, ale i návštěvníků zanechal na nás ty nejpříznivější dojmy. Ti, kteří byli v Rusku poprvé, ale i Ti, kteří zde byli již dříve, se setkali s upřímným přijetím, s otevřenou ruskou duší, která nás Čechy

pokládá za své bratry a váží si nás, že nezapomínáme na společný boj proti nacismu ve 2. světové válce.

**text tajemník ČsOL
br. Milan Mojžíš, foto archiv ČsOL**

Putování po místech bojů našich legionářů na Urale

Po splnění reprezentačních úkolů na Festivalu historických rekonstrukcí „Velké manévry na Chochlovských cholmach“ nás čekalo putování po místech bojů a mohyl našich legionářů, kteří působili na Uralu v letech 2018-19. Pomoc nám zde poskytli naši bratři z jednoty ČsOL v Jekatěrinburku a majitel cestovní agentury Konstantin Brilakov.

V pondělí 3. srpna nás čekal 500km přejezd Uralu, který zde připomíná Šumavu, ale jen co se týče nadmořských výšek a skladby lesů, ale ne vzdáleností. První zastávkou bylo město Kungur, kde máme mnoho přátel a kde od roku 2012 stojí i pomník padlým legionářům na Uralu. Nejen náš památník, který je skvěle udržovaný a který stojí bez jakékoli újmy nedaleko pomníku padlých příslušníků Rudé armády, ale i další detaily, jako jsou opravené chodníky a silnice, vysekaný trávník v parcích, umytá auta či nově opravené pamětihodnosti, ukazují, že město má ve svém čele schopného starostu, který je mimo jiné každým rokem v Čechách a nechává se inspirovat našimi, ale i dalšími evropskými městy. Celá skupina poté navštívila restauraci hotelu Ireň, aby zde nejenom pojedla, ale aby též shlédla místa, kde se rodily nápady a projekty, které sblíží Českou republiku s Uralem. Protože se nepodařilo kontaktovat průvodce po Tatarské Birmě, zvolil Alexandr Kručinin jako náhradní program návštěvu Bisertského závodu a vesnice Kirgšany, kde v létě 1918 sváděli těžké boje příslušníci 3. čs. střeleckého pluku „Jana Žižky z Trocnova“ pod velením Matěje Němce. A tak jsme stáli v místech našeho dělostřeleckého přepadu u rozbořeného kostela nad mostem ve vesnici, která se za uplynulých 100 let až tak moc nezměnila. Před

Jekatěrinburkem nás čekal silniční obelisk, který nám oznamoval, že právě vjíždíme do Asie. Poté již následovalo ubytování v pronajatých bytech přímo v centru Jekatěrinburku, společná večere s rozloučením se s Dimou Lobanovem a rychlý nákup v nedalekém obchodním centru, kde měly nejenom bohatý ruský sortiment, ale i velké množství evropských potravin. Ale do Ruska jsme nepřišli jíst evropské potraviny, a tak si každý našel něco z těch ruských a především nápojů k ochutnávání.

V úterý 4. srpna jsme ráno vyrazili pronajatým mikrobusem Mercedes Sprinter do Nižního Tagilu. Jeho prohlídku jsme zahájili pietním aktem u pomníku čs. legionářů a poté jsme se přesunuli na komentovanou prohlídku muzea – metalurgického závodu. Po výstupu na Lysou horu s přednáškou Alexandra Kručinina o směrech a způsobu obsazení města Čechoslováky v roce 1918 jsme zrušili oběd, abychom mohli realizovat jeden z vrcholů cesty a to prohlídku muzea továrny Uralvagonzavod. Muzeum nebylo velké, ale navštívili jsme závod, který během Velké vlastenecké války vyrobil 25 000 tanků T 34 je snem

a povinností každého správného tankisty. Možnost shlédnout modernizovaný T 72 B a T 90 nemáme také každý den. Cesta domů uběhla za odborného výkladu bratra Kručinina poměrně rychle, a tak zbyl ještě čas navštívit znovupostavený kostel a šikmou věž v Nevjansku.

Ve středu 5. srpna jsme absolvovali nejnáročnější výlet, a proto jsme vyrazili již o 4. hodině ranní do 300km vzdáleného Zlatoustu. Cestou jsme viděli „měsíční“ krajinu, způsobenou těžbou surovin, ale především nekonečné lesy a kopce Uralu. Po příjezdu do města následovalo dobrodružné hledání železničního obelisku Evropa – Asie. I když cesta k němu vedla vysokou trávou a částečně i po kolejkách s neustále projíždějícími vlaky a z amplicí jsme slyšeli výzvy k navrácení, příležitost k návštěvě legionáři mnohokrát fotografovaného obelisku jsme si nenechali ujít. Zlatoust se stal jedním z míst, kde byly naše vlaky zákeřně napadeny bolševiky, následkem čehož poté došlo k vystoupení čs. vojska proti bolševikům. Místo nedaleko nádraží jsme našli lehko, zvláště když je zde pomník padlým bolševikům. Věříme, že v dohledné době přibude i pomník padlým Čechoslovákům. V městském muzeu jsme pak shlédli obraz z 30. let, kde místní umělec na základě vyprávění

přímých účastníků nakreslil výše zmíněnou událost. Jen v obraze ztvárněná střelba po zuby ozbrojených bolševiků proti neozbrojeným příslušníkům 1. čs. střeleckého pluku „Mistra Jana Husa“ nekoresponduje s bolševickou propagandou o vystoupení Čechů proti revoluci.

V nedalekém městě Miass jsme se pokusili na hřbitově „východního“ typu nalézt místa posledního odpočinku 14 našich legionářů. Naštěstí hlavní cesta byla průchodná, a proto jsme mohli proniknout i do centra hřbitova, kde se nalézají hroby našich bratří. Potěšilo nás ujistění pracovnice muzea, že historikové naši aktivitu o vybudování pomníku podporují a že věří, že postupně i zastupitelské orgány města tento pomník schválí.

Pěší zóna v Čeljabinsku nám připomínala jakékoliv jiné evropské město a nerozumíme odmítavému postoji obyvatel Jekatěrinburku a Permu k tomuto více než milionovému městu. Samostatnou prohlídku všichni zvládli a po setkání pod nepřehlédnutelnou sochou V. I. Lenina nedaleko původního hřbitova jsme pěšky dorazili na čeljabinské nádraží, kde v polovině května 1918 došlo ke známému incidentu s maďarským zajatcem, který přispěl ke zvýšení napětí mezi naším armádním sborem a bolševickou vládou. Stará budova nádraží, která byla svědkem těchto událostí, dosud stojí a před ní jsme společně položili květiny k československému pomníku ve tvaru vlaku se jmény pohřbených legionářů. Nyní měla následovat cesta do Jekatěrinburku, ale starí buldozeristé Rezníčkové přesvědčili

našeho řidiče Ivana „Čagina“, aby nás zavezl před Čeljabinský traktorový závod. Bez fotografie tohoto závodu, který během války vyráběl těžké tanky IS a samochodná děla, se nemohli vrátit do rodné obce. Pak jsme již náš osud svěřili do rukou mladého řidiče, který nás závodním stylem dovezl do místa našeho bydlení.

Ve čtvrtek 6. srpna nás čekala pěší prohlídka centra města spojená s obšírným výkladem našeho průvodce bratra Alexandra Kručinina. Během této pěší túry jsme navštívili snad všechny pamětihodnosti spojené s pobytem našich legionářů v Jekatěrinburku. Dokonce jsme zvolili jedno dobrovolné a jedno nedobrovolné (Zdeněk Jana) rozdělení skupiny a její následné spojení. Pietním aktem u pomníku československých legionářů na Michajlovském hřbitově začala odpolední část prohlídky, která byla nejprve věnována osudům carské rodiny a pátráním po místech jejich uložení. Slyšet informace od přímého účastníka nálezů ostatků carevny a princezny se nepoštěstí každý den, a tak se výprava dočkala toho nejlepšího možného výkladu události. Pak už nic nemohlo zabránit návštěvě vojenského muzea ve Vrchní Pyšmě, které se opět rozrostlo o nové exponáty. Po dvouhodinovém fotografování a běhání po přílehlých plochách, kde se nachází desítky tanků, děl, automobilů, letadel a nově i vlakové soupravy a lodě, jsme se ocitli ve vnitřní expozici, která se vyrovnává tomu nejlepšímu, co jsme za dosavadních poutí viděli ve Velké Británii. Korunu všemu tomu nasadil zástupce ředitele Alexandr Jemeljanov,

mimochodem předseda Jednoty ČsOL v Jekatěrinburku a předseda Klubu vojenské historie „Gorskij šit“, který nám zlehka nastínil plány rozvoje muzea v další „pětiletce“. Do roku 2015 se plocha muzea ztrojnásobí, vyrostě nová budova pro civilní automobily, přístřešky pro těžkou techniku a přibudou desítky dalších kusů osobních a nákladních vozů. Plní hlubokých zážitků jsme se rozloučili s našimi průvodci, zabalili své věci a dojedli a dopili poslední zásoby.

V pátek ráno jsme odletěli do Moskvy, kde jsme měli téměř celý den na prohlídku muzeí a moskevských památek, mezi nimiž nechyběly kremelské chrámy, dělo Car-puška, zvon, Státní historické muzeum na Rudém náměstí. Prohlídka velkolepého muzea a výstavy techniky Velké vlastenecké války v nás naštěstí po návštěvě muzea ve Velké Pyšmě nezanechala trvalé následky. Prohlídkou Moskvy jsme zakončili devíti denní putování po Rusku. Shlédlí jsme místa, kde před 100 lety bojovali naši legionáři, poklonili jsme se pomníkům na jejich hrobech, které jsou udržované a v důstojném stavu, připomenuli jsme na dalekém Uralu společnou bojovou cestu příslušníků naší zahraniční armády v SSSR v letech druhé světové války, účastnili jsme se předávání pamětních medailí přímým účastníkům osvobození Československa, prohlédli jsme si několik zajímavých muzeí a navázali kontakty s členy klubů vojenské historie z Ruska.

text tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš

Jedenásty ročník „Dni Milana Hodžu“ v júni 2015 bol venovaný legionárovi Ivanovi Markovičovi

Ústav politických vied SAV v Bratislave usporadúva už od roku 2005 veľmi prestížnu sériu vedeckých, vzdelávacích a aj popularizačných akcií v rámci podujatia „Dni Milana Hodžu“. Myšlienka pripomenúť tohto výnimočného slovenského politika a jeho súčasníkov vznikla v súvislosti s potrebou zmapovať život, dielo, pôsobenie a odkaz významných predstaviteľov slovenského politického života z pohľadu najnovších poznatkov a sprístupniť ich verejnosti v monografiách, zborníkoch príspevkov alebo kolektívnych monografiách. V minulých rokoch to boli okrem Milana Hodžu osobnosti Martina Rázusa, Ivana Déryera, Vavra Šrobára, Antona Štefánka, Ferdiša Juriga, Pavla Blaha a ďalšie.

V rámci „Dni Milana Hodžu“ ide o celú škálu podujatí zameraných aj na žiakov základných a stredných škôl: Hodžov novinový článok, Hodžova akademická debata, Hodžova esej a ďalšie. V tomto jedinečnom projekte ÚPV SAV v Bratislave sa spája dlh tomu, že slovenská historiografia nemá až na malé výnimky spracované monografie o slovenských osobnostiach z obdobia 19./20. storočia. To v plnej miere platí aj o Ivanovi Markovičovi.

Počas prvého dňa konferencie odznela genealogická prednáška o Markovičovskom rode (Z. Duriška), o pôsobení Markoviča v redakcii Prúdov (N. Jurčišinová), o podiele Markoviča na politickom usmernení čs. zahraničnej akcie v Rusku a jeho vzťahoch s predstaviteľmi Slovensko-ruského spolku pamäti Štúra v Moskve či Josefom Dürichom (F. Vrabel) a Markovičovi ako predstaviteľovi slovenskej inteligencie v politike (P. Zelenák). Okrem historikov sa na konferencii zúčastnili aj historici práva a advokácie. V rámci tohto bloku odzneli prednášky o pôsobení Markoviča na ministerstve pre zjednotenie zákonov a organizáciu správy (A. Letková) či advokátskej kariére I. Markoviča (R. Maník).

V druhej časti konferencie boli podnetnými vystúpenia o mieste I. Markoviča medzi osobnosťami československej politiky (V. Goněc), a Markovičovej účasti v protifašistickom odboji (M. Syrný). Zaujímavými doplneniami boli referáty o aktívnej politickej práci Markoviča pred parlamentnými voľbami v 1. CSR L. Osyková), o Ivanovi Markovičovi v karikatúre (J. Valter), jazyku a štýle Ivana Markoviča (M. Šimková) a spomienkach na Markoviča (V. Čelko).

Ústav politických vied SAV sprístupní písomné referáty z medzinárodnej konferencie o Ivanovi Markovičovi vo forme kolektívnej monografie.

br. Ferdinand Vrabel

Kladenští legionári opäť stříleli – 5. ročník střelecké soutěže v Družci

Letošní ročník střelecké soutěže na počest válečné veteránky Vandy Biněvské a 70. výročí osvobození naší republiky od nacismu se konal 19. června 2015 a měl slavnostnější ráz. Tradičně se zúčastnili rodinní příslušníci Vandy Biněvské, její dcera Eva Rýdelová, sestra Věra Holubeva, rovněž válečná veteránka a její dcera Angelika Skorodinská. Pozdravit nás přišel ministr pro lidská práva a rovné příležitosti a senátor Jiří Dienstbier, který přijel rovnou z pracovního jednání v Praze.

Střeleckou soutěž zahájila předsedkyně ČsOL Kladno Eva Armeanová, která přivítala hosty a členy kladenské jednoty. Minutou ticha byla uctěna památka všech, kteří za 2. světové války zahynuli, byli zastřeleni či umučeni. V následných střelbách se v kategorii žen na 1. místě umístila Hana Wolfová, která nastřílela 93 bodů. Z mužů byl nejlepším Miroslav Šůva

s 97 body. Na závěr obdrželi všichni zúčastnění Pamětní list, na jehož realizaci se podílel náš člen Milan Šubrt.

Poděkování patří všem, kteří se zasloužili o konání 5. ročníku, zejména hejtmanovi Středočeského kraje Miloši Peterovi, Ministerstvu obrany, kteří svými dotacemi přispěli k uskutečnění této soutěže, starostovi obce Družec Zdeňku Kofentovi, majiteli střelnice panu Václavu Staňkovi i těm, kteří si přišli zastřílet.

ses. Eva Armeanová, předsedkyně jednoty

Beseda s pamětníkem holocaustu Petrem Beckem

Ve středu 24. června 2015 se v multimediální učebně Všeobecného a sportovního gymnázia Bruntál uskutečnila beseda žáků VII. A, VII. B a 3. A s pamětníkem holocaustu - bruntálským rodákem a válečným veteránem Petrem Beckem, členem Jednoty ČsOL v Bruntále. Ve svém vyprávění vzpomínal na své dětství v Bruntále v období první republiky, odchod z města před Mnichovem 1938, život v druhé republice a protektorátu, kdy musel nosit na svém oděvu Davidovu hvězdu, transport do terezínského ghetta a odtud v roce 1944 do koncentračního tábora Osvětim-Březinka, kde naposledy viděl svou maminku a mladšího bratra, kteří ihned po příjezdu skončili v plynové komoře. Nakonec vyhlášen byl za mrtvé a vydržel s nimi ležet půl dne, než esesáci odešli s vězni dál... V druhé části besedy Petr Beck odpovídal na dotazy studentů.

Jelikož se jednalo o poslední veřejné vystoupení Petra Becka, Jednota ČsOL v Bruntále pořídila audiozáznam celé besedy. Tato akce byla finančně podpořena Městem Bruntál.

br. Antonín Zgažar, předseda jednoty

Na Zborovských pláních

Bitva u Zborova se stala v nové Československé republice na léta symbolem statečnosti, mravní pevnosti a odhodlání obětovat se pro vlast. Bojovou tradici 1. střeleckého legionářského pluku, který od roku 1921 sídlil v Č. Budějovicích, nám dnes připomíná před dvěma roky obnovený „Zborovský pomník“ (též „Voják na stráž“), který je umístěn v parku poblíž Jihočeské vědecké knihovny.

Dne 2. července 2015 se v pozdních odpoledních hodinách u sochy konala vzpomínka na slavnou bitvu, která se odehrála před 98 roky. Socha „Vojáka na stráž“ zhotovená příslušníkem pluku škpt. Otto Birmou v roce 1927 zmizela z česko-budějovických Žižkových kasáren někdy kolem roku 1968 a teprve v r. 2009 byla rozebrána na části objevena v bývalých vojenských skladech u Č. Budějovic. V letech 2013–2014 byla z iniciativy Klubu vojenské historie Čestí lvi zrenovována nákladem téměř 250 tisíc korun a postavena na novém místě.

Přítomní členové KVH Čestí lvi obdrželi na místě Pamětní list ČsOL Praha u příležitosti 70. výročí konce 2. světové války. Listy jim předal předseda jednoty ČsOL Strakonice bratr Zdeněk Hruška.

br. Pavel Mörtl

Legionáři na jubilejním ročníku pojizerského folklórního festivalu

Národní identitu od nepaměti udržoval a podporoval především tradiční lidový folklór, který i dnes v 21. století patří nedílně k naší společnosti i národní kultuře. Milým faktem je i to, že nestagnuje, ale naopak se poměrně dynamicky rozvíjí. Z četných důvodů má tak velmi blízko k aktuální činnosti Československé obce legionářské a na mnoha místech republiky dochází k propojení vzájemných aktivit. Zářným příkladem může být například těsná spolupráce VUS Ondráš a naší legionářské organizace.

Za tradiční lze také považovat participaci mladoboleslavské Jednoty ČsOL na Pojizerském folklórním festivalu, kterého se její členové pravidelně účastní od roku 2010. V letošním roce, kdy se dne 4. července pořádal v Bakově nad Jizerou již jubilejní 5. ročník, převzala jednota i značnou část organizačního zabezpečení celé, poměrně náročné akce. Cílem této symbiózy nebyly pouze výše zmíněné důvody, ale také připomínka významných výročí – 600 let od mučednické smrti kazatele Jana Husa a méně známé 100. výročí zásadního projevu T. G. Masaryka v Reformačním sále ženevské univerzity. Právě v tomto projevu budoucí prezident Československé republiky formuloval koncepci nezávislého státu na rakouské monarchii a jeho vystoupení na akademické půdě je tak považováno za klíčový moment v boji za národní samostatnost.

Letošní folklórní festival tak nebyl jenom o zpěvu, tanci a národních krocích, ale v rámci besedy, pietní vzpomínky, doprovodné výstavy i četných projevů byla mnohokrát připomenuta tradice a úloha čs. legií v boji za samostatný stát i jejich čelních představitelů.

Program festivalu zahájila v předvečer beseda s patrony celé akce – ředitelem Kliniky Dr. Pírka panem MUDr. Stanislavem Najmanem a 1. místopředsedou ČsOL bratrem Jindřichem Sittou. V rámci besedy s občany Bakova nad Jizerou byla diskutována úsměvná i vážná témata z lékařského i vojenského prostředí. V příjemném, až rodinném prostředí, s nezbytnou degustací moravského vína došlo i na zpěv, v němž se blýskly i debatující osobnosti.

Sobotní dopoledne pak již naplno patřilo programu festivalu. V dopoledních hodinách byla v regionálním muzeu otevřena výstava mapující osudy legionářů z Bakova nad Jizerou a nejbližšího okolí. Kromě poutavých exponátů ze sbírek členů mladoboleslavské Jednoty byl největší zájem o aktualizovaný seznam legionářů a informace z činnosti předválečné bakovské jednoty ČsOL.

Svátek folkloru a lidové kultury byl zahájen ve 13 hodin vzpomínkovým aktem u pomníku Padlých v Komenského sadech. Po něm následoval tradiční průvod četných sdružení a souborů směrem k náměstí, kde celý program pokračoval až do pozdních večerních hodin. I přes tropické podmínky, které celý festival provázelo, dokázali všichni účinkující náramně pobavit posluchače nejenom zpěvem a tancem, ale i vtipnými komentáři. Kromě téměř domácích souborů Furiant, Komínček a Pozdní sběr z Malé Bělé zatančila a zazpívala Veselá Partyja z Boršice či Lipina z Vracova. Vystoupila také liberecká Jizera, moravský soubor Důbrava nebo pražská Lidová muzika Osmikráska. Po celý den pak

probíhala na náměstí prezentace historické vojenské techniky a legionářských stejnokrojů.

O tom, že folklór a legionáři k sobě patří, nemohl nikdo zapochybovat.

text br. Tomáš Pilvousek, předseda jednoty, foto Pavel Bajer

Správa zo IV. ročníka cykloprejzdu Hodonín – Košariská 10.–12. 7. 2015

V dňoch 10.–12. 7. 2015 sa uskutočnil štvrtý ročník cykloprejzdu Hodonín – Košariská. Akciu zorganizovali Československá obec legionárska, Jednota Český Brod, Nadácia Milana Rastislava Štefánika v Bratislave a Spoločnosť Milana Rastislava Štefánika v Brezovej pod Bradlom za účinnnej podpory miest a obcí Hodonín, Podbranč, Brezová pod Bradlom a Košariská.

Účastníci cykloprejzdu sa začali schádzať už v piatok 10. 7. podvečer v Hodoníne, kde nám už tradične poskytlo ubytovanie Muzeum naftového dobývání a geologie v Hodoníne, niektorí účastníci prišli priamo na štart v Hodoníne v sobotu 11. 7. Na štarte sa zúčastnila aj starostka mesta Hodonín pani Ing. arch. Milana Grauová, ďalej riaditeľka Masarykovho múzea v Hodoníne a predsedníčka Masarykovej spoločnosti v Hodoníne pani Mgr. Irena Chovančíková a ďalší hostia.

Po pietnom akte pri soche prvého prezidenta Československej republiky a hodonínskeho rodáka Tomáša Garrigue Masaryka a krátkych otváracích prejavoch zástupcu organizačného výboru Ferdinanda Vrabela a starostky Hodonína Milany Grauovej na začiatok cykloprejzdu už nasledoval samotný štart akcie, ktorého sa zhostila pani starostka. Účastníci cykloprejzdu sa najprv zastavili na ulici Na Valech pred domom č. 9, kde mala 4. 11. 1918 prvú poradu prvá dočasná slovenská vláda pod vedením MUDr. Vavra Šrobára. Ďalšia zastávka bola na ulici Dobrovolského pred budovou č. 6 – sídlom Strednej školy priemyslové a umelecké v Hodoníne, kde stával rodný dom Tomáša G. Masaryka. Potom už cyklisti pokračovali smerom cez Holíč, Kopčany, Skalici, Sobotište na hrad Branč, kde bol cieľ prvej poletapy. Po utáboření nasledoval príjemný večer.

V nedeľu ráno pokračoval cykloprejzd smerom k osadám Bašnarovci a Belanskí až k rozhľadni a pomníku umučených evanjelikov nad Turou Lúkou. Potom sme pokračovali na Myjavu. Tam sme sa zastavili pri jednom z prvých pomníkov M. R. Štefánika na Slovensku, ktorého autorom je taliansky legionár Rudolf Březa. Naša ďalšia cesta viedla cez obec Polianka a Priepasná na historickú cestu z Košarisk na Bradlo. Po pietnom akte, na ktorom sa zúčastnila aj primátorka Brezovej pod Bradlom pani Mgr. Eva Ušiaková podal informácie o stavbe mohyly pán učiteľ Peter Pavel Uhlík, zakladajúci člen Spoločnosti M. R. Štefánika.

Po zjazde z Bradla do Brezovej pod Bradlom sme si v Národnom dome M. R. Štefánika pozreli expozíciu v Pamätnej izbe Dušana S. Jurkoviča, kde nám zasvätený výklad podal historik Matúš Valihora. Po poslednej zastávke pri pomníku Majstra Jána Husa z roku 1922, kde výklad opäť poskytol pán P. P. Uhlík sme už pokračovali po cyklotrase do cieľa cykloprejzdu na Košariskách.

Na tohtoročnej akcii sa zúčastnilo 23 účastníkov z toho 15 cyklistov. Piaty – jubilejný ročník Cykloprejzdu Košariská–Hodonín sa uskutočnil v termíne 9.–10. júla 2016.

br. Ferdinand Vrabel, Jednota ČsOL v Českém Brodě a Nadácia M. R. Štefánika

2. ročník Střeleckého dne

Jednota Československé obce legionářské v Bruntále „34. pěšího pluku střelce J. Čapka“ uspořádala v sobotu 11. července 2015 na střelnici v Břidličné 2. ročník Střeleckého dne. Zúčastnilo se ho 11 členů jednoty a pozvání přijalo 8 hostů. Soutěž řídili ředitel závodu Roman Černý a předseda jednoty Antonín Zgažar.

Všichni účastníci soutěžili ve střelbě z malorážky na 50 metrů. Nejprve několik ran nástřelných a poté pět střel na soutěžní terč. Plný počet bodů získali dva střelci, takže musel být zařazen rozstřel. Podobná situace vznikla i o umístění na třetím místě. Po několika kolech rozstřelů první místo obsadil Petr Štěpán, druhé Jan Pospíšil a třetí byla Dana Strychová. Účastníci si po ukončení soutěžní disciplíny zastříleli i z dalších zbraní – k dispozici byly perkusní puška a pistole, puška SKS Simonov, malorážková pistole, revolver a pistole vz. 70.

Na závěr střelby předali ředitel závodu s předsedou jednoty vítězům diplomy a drobné upomínkové ceny a ostatním členům a hostům účastnické listy.

Celé odpoledne se neslo ve velmi přátelském duchu a po skončení soutěže si účastníci opekli špekáčky.

Střelecký den byl finančně podpořen Ministerstvem obrany ČR, na občerstvení přispělo město Bruntál.

br. Antonín Zgažar, předseda Jednoty ČsOL v Bruntále „34. pěšího pluku střelce J. Čapka“

Veteránský revolver

V sobotu 11. července 2015 se v areálu střelnice ASS Dukla Plzeň v Plzni-Lobzích uskutečnilo krajské kolo střelecké soutěže „Veteránský revolver“, určené ostatním jednotám v kraji a spřízněným organizacím. V letošním memoriálu druhostvů celkem okolo padesáti účastníků, z většiny členů Československé obce legionářské, Českého svazu bojovníků za svobodu, klubů vojenské historie a dalších organizací.

První dvě pozice obsadila družstva členů plzeňské jednoty ČsOL. První s celkovým počtem 245 bodů ve složení: br. Bittner, br. Glos a br. Sitta. Druhé s celkovým počtem 235 bodů ve složení: br. Boháč, br. Karas a br. Plescher. Na třetím místě se umístilo družstvo rokycanské jednoty s celkovým počtem 228 bodů ve složení: br. Bureš, br. Chmelík a br. Šneider.

Všem úspěšným gratulujeme a ostatním účastníkům děkujeme za účast. Na viděnou na příštím ročníku Veteránského revolveru.

br. Petr Tolar

V Břasích se vzpomínalo na parašutistu Potůčka

V neděli 12. července 2015 se členové Československé obce legionářské z jednoty Plzeň a Rokycany zúčastnili vzpomínkového aktu u příležitosti 96. výročí narození parašutisty Jiřího Potůčka, radiotelegrafisty paraskupiny SILVER A. Vzpomínka se konala od půl jedenácté u pomníku Jiřího Potůčka před budovou obecního úřadu v Břasích.

Právě v Břasích, tehdy Vranově, strávil Jiří Potůček většinu svého života. Narodil se 12. července 1919 v Brunecku v Itálii, odtud se rodina přestěhovala do Vranova (Břas), kde Potůček prožil dětství a mládí. Nacistická okupace vlasti jej zastihla v Jugoslávii, kde pracoval jako gumárenský instruktor firmy Baťa. Rozhodl se pro vstup do formujícího se československého vojska a již v lednu 1940 byl přiřazen k telefonní rotě ve Francii. Po ústupu do Velké Británie se dobrovolně přihlásil k plnění zvláštních úkolů v okupované vlasti. Prodělal speciální výcvik a jako parašutista-radiotelegrafista byl přidělen k tříčlenné paradesantní skupině SILVER A. Dalšími členy skupiny byli Alfréd Bartoš (velitel) a Josef Valčík. Do protektorátu byla skupina vysazena na konci roku 1941 společně s paraskupinami SILVER B a ANTHROPOID. V oblasti působení výsadky, na Pardubicku, zahájil Potůček rádiové spojení s Londýnem, které udržoval až do června 1942. Toto spojení bylo nesmírně důležité, sehrálo i významnou roli během příprav atentátu na Reinharda Heydricha. Nakonec však i díky udání Karla Čurdy došlo k odhalení odbojové zpravodajské sítě, což vedlo k likvidaci skupiny. Valčík padl společně s dalšími parašutisty v kryptě kostela v pražské Resselově ulici, Bartoš se zastřílel při pokusu uniknout z obklíčení gestapa v pardubických ulicích. Potůčkovi se sice podařilo prostřílet z obklíčení u svého úkrytu na Končinách u Bohdašína, ale po třídenním útěku byl zcela vyčerpan v lesíku u Trnové poblíž Rosic vypátrán a zastřelen českým četníkem Karlem Půlpánem. Život Jiřího Potůčka skončil 2. července 1942, deset dní před jeho třidvacátými narozeninami.

Zástupci plzeňské a rokycanské jednoty ČsOL jsou již tradičními účastníky vzpomínky na osobu Jiřího Potůčka. Na pozvání Obecního úřadu Břasy tomu nebylo jinak ani letos, ačkoli byla celá akce menšího rázu, než v roce předchozím. Členové plzeňské jednoty ČsOL se akce navíc zúčastnili v dobových uniformách příslušníků československého vojska ve Velké Británii a zajistili také čestnou stráž u pomníku. Po tradičním úvodním odvyklání zdravice v Morseově abecedě panem Jiřím Šavlíkem přivítal všechny přítomné starosta Břas Ing. Mgr. Miroslav Kroc. Následně o životě a smrti Jiřího Potůčka pohovořil zástupce plzeňské pobočky Svazu letců ČR Václav Toman, který nezapomněl připomenout aktuální 70. výročí konce druhé světové války a její oběti. Slova se ujali také další vzácní hosté: europoslanec Jiří Pospíšil, senátorka doc. MUDr. Milada Emmerová, radní Plzeňského kraje Mgr. Zdeněk Honz, místostarosta města Rokycany Mgr. Jan Šašek a další. Bratr Rostislav Vychodil, z rokycanské jednoty ČsOL, předal starostovi Břas čestné uznání za dlouholetou práci v udržování památky Jiřího Potůčka. Jako tradičně se aktu zúčastnila také delegace Českého svazu bojovníků za svobodu z Pardubic, kde Jiří Potůček padl a kde má také svůj pomník (Trnová je dnes součástí města Pardubice).

Po prosloveh byly k patám pomníku položeny věnce a květiny. S těmi se přidali také zástupci obou přítomných jednot ČsOL. Celá vzpomínka byla zakončena českou státní hymnou. Zájemci mohli ještě v kulturním středisku K21 ve Stupně (část obce Břasy) navštívit výstavu „Setkání na demarkační linii“, která byla připravena k 70. výročí ukončení druhé světové války. Možnosti využili přítomní členové plzeňské jednoty ČsOL. Již nyní vyhlížejí příští vzpomínku na Jirku Potůčka, na které nemohou chybět.

text br. Petr Tolar, foto br. Jaroslav Kreisinger

Legionáři na příměstském táboře Národního muzea

V pátek 17. července 2015 se trojice našich bratrů z Československé obce legionářské odebrala v historických legionářských uniformách k Národnímu památníku na Vítkově, aby zde oživila program posledního dne příměstského tábora „Letem světem muzeem“ pořádaného Národním muzeem.

Zhruba pětadvacet dětí prvního stupně základních škol se na Vítkově pidilo po stopách významného českého umělce Maxe Švabinského. Ten je s legionáři spjat tím, že je autorem unikátní výzdoby Kaple padlých vítkovského památníku – legionářské mozaiky. V kapli měly být uloženy ostatky 44 legionářů popravených v letech první světové války rakousko-uherskými orgány. Švabinského mozaika z roku 1935 se věnuje ruským a italským legiím, vzpomínce na Francii a žalu Prahy a vlasti.

Při příchodu ke vstupu do památníku narazily děti na tříčlennou hlídku legionářů. Když děti legionářům vysvětlily své počínání a došlo na spojitost mezi Maxem Švabinským a legiemi, položili vojáci dětem nejprve několik otázek, a pak se jali vykládat sami. Malí táborníci správně poznali, které uniformy patří legiím v Rusku, Itálii a Francii, a i v dalších směrech prokázali jisté znalosti. Bratři legionáři jim podali přehled o působení československých dobrovolníků na frontách první světové války, útrapách a těžkostech jejich života, ale přidali i některé perličky a zajímavosti. Věnovali se také uniformám, výstroji a výzbroji československých legionářů, které děti mohly zhlédnout přímo na nich. Děti nejen poslouchaly, ale také se zapojovaly svými leckdy velmi originálními otázkami.

Na závěr si děti rozebraly propagační materiály ČsOL a pokračovaly prohlídkou vítkovského památníku. Dle ohlasů od vedoucích si děti přednášku bratrů legionářů na konci tábora pochvalovaly. Dne 21. srpna se bratři legionáři s dětmi setkali znovu, na konci druhého turnusu příměstského tábora Národního muzea – „Letem světem muzeem“. Děti si jistě si odnesly z obou prezentací řadu nových poznatků a informací.

text br. Petr Tolar, foto ses. Pavlína Honzíková

Uctění památky amerických letců

Píše se 21. červenec 1944, z jihoitalských vojenských základen, na kterých byla umístěna 15. letecká armáda USAAF, vzletlo 362 bombardérů. Měly za cíl bombardovat areál chemického komplexu Sudetenländische Treibstoffwerke /STW/ v Záluží u Mostu. Mělo se jednat o velký nálet, řada osádek však pro špatnou viditelnost při přeletu Alp raději bombardovala náhradní cíle v severní Itálii. Nad chemický komplex STW v Záluží se tedy dostalo pouze 143 bombardovacích letadel. Němečtí stíhači tehdy pro špatné počasí vůbec neodstartovali, a tak veškerá obrana komplexu STW byla zajištěna protiletadlovým dělostřelctvem /flakem/. Podle doložených pramenů byla mezi tragickými oběťmi protiletadlového dělostřelctva nad územím Teplic, Záluží a Mostu 4 bombardovací letadla, tři B-24 Liberator G/H a jedno B-17 Flying Fortress G, které se staly účastníky události tohoto dne.

Již po jednadvacáté za přítomnosti zástupce Velvyslanectví USA v Praze, přidělenec obrany col. Marka A. Wootana, si 18. července 2015 členové Jednoty ČsOL v Teplicích, ZO ČSBS Bilina, pracovníci Severočeského leteckého archivu Teplice, zástupci měst a obcí regionu a partnerských organizací připomněli pietními vzpomínkami v Mukově u Hrobčic a v Teplicích na Pískném Vrchu „Den amerických letců“, seštrelených nad Říšskou župou Sudety.

Nad prostorem Mostu, Teplic a Ústí nad Labem vojensky působila také 8. letecká armáda USAAF ze svých základen ve Velké Británii a to až do dubna 1945. Mnoha letcům této armády je v Krušnohoří věnována řada pamětních míst.

text a foto bři Jaroslav Žampach, Jiří Vencl a Jan Šimek

„Legionáři obsadili velvyslanectví v Moskvě“

Těmito slovy nazval situaci z odpoledne 30. července 2015 velvyslanec České republiky v Ruské federaci Ing. Vladimír Remek. Výprava Československé obce legionářské totiž při cestě na VIII. ročník Festivalu historických rekonstrukcí „Velké manévry na Chochlovských cholmach“ využila pozvání přidělenec obrany České republiky v Ruské federaci brigádního generála Ing. Vladimíra Ložka a při mezipřistání v Moskvě navštívila naše velvyslanectví. Cílem tohoto vpádu bylo předání Čestného uznání ČsOL panu velvyslanci Ing. Vladimíru Remkovi, jeho asistentu PhDr. Tomáši Liptákovu a vojenskému přidělení ČR v RF pplk. Ing. Tomáši Zipfelovi, Ph.D., za aktivní pomoc ČsOL při přípravě a organizaci cesty válečných veteránů do Moskvy v rámci návštěvy pana prezidenta a oslav 70. výročí Vítězství a konce Velké vlastenecké války.

Prestože pan velvyslanec čekal malou delegaci ČsOL, nedal se zaskočit přítomností celého dvanáctičlenného kontingentu a okamžitě začal organizovat přísun židli do své kanceláře. Na úvod se chopil slova tajemník ČsOL bratr Milan Mojžíš a po vysvětlení cíle vpádu členů ČsOL předal z pověření Statutárního orgánu ČsOL Čestná uznání ČsOL. Za ocenění poděkoval pan velvyslanec a zdůraznil, že pomoc veteránům byla součástí práce týmu velvyslanectví a ocenění ČsOL rozhodně nečekali. Poté již následovala více než hodinová beseda s panem velvyslancem. Závěrem poděkoval tajemník ČsOL brigádnímu generálovi Ing. Vladimíru Ložkovi za osobní angažovanost a pomoc při šíření legionářských tradic během své čtyřleté mise v Rusku. Následující den totiž končilo funkční období pana generála a on odletal zpět do České republiky. Po společné fotografii a prohlídce areálu velvyslanectví a reprezentačních prostor se výprava ČsOL odebrala do centra Moskvy, aby shlédla Arbat, hrob neznámého vojína a Rudé náměstí. Marcel Hoblík zavzpomínal na své návštěvy Moskvy v polovině osmdesátých let a zavedl nás do obchodního domu GUM. Stejně jako před třiceti lety si zde nic nekoupil, i když z jiného důvodu. Tenkrát nebylo nic v regálech, kdežto dnes byly plné regály pro nás zbytečně drahé.

Následovala společná cesta moskevským metrem, které leckoho překvapilo svou čistotou, reprezentativností a pro

nás jednoduchým orientačním systémem, na Běloruské nádraží odkud odjíždí přímý vlak na letiště Šeremetěvo. O půlnoci jsme pak nasedli do letadla společnosti Aeroflot a letěli na Ural za dalšími cíli našeho putování.

br. Milan Mojžíš, tajemník ČsOL

Pietní akty v Římě věnované památce dvou čs. legionářů

Dne 4. srpna 2015 uspořádalo Velvyslanectví České republiky v Itálii pietní akty u hrobů dvou československých důstojníků – legionářů z první světové války, kteří jsou pohřbeni v Římě – Jana Čalouna a Vladimíra Vaňka.

Velvyslanec České republiky v Itálii pan Petr Buriánek s doprovodem se nejprve poklonil památce legionáře Jana Čalouna, pohřbeného ve vojenské části římského hřbitova na náměstí piazzale Verano (Sacario Militare nel cimitero Monumentale del Verano). Jan Čaloun byl podporučíkem čs. legií v Itálii (v čs. armádě evidován jako poručík), narodil se dne 14. prosince 1883 v obci Sedlec, zemřel dne 25. října 1918 v nemocnici Porta Furba poblíž Říma. Je jediným československým vojákem pohřbeným na římském vojenském pohřebišti Verano, kde se nacházejí hroby 50 000 italských vojáků, padlých za 1. a 2. světové války.

Následoval pietní akt u hrobu československého legionáře a diplomata Vladimíra Vaňka na římském protestantském hřbitově Cimitero Acattolico di Roma. Kromě velvyslance Petra Buriánka a dalších zástupců velvyslanectví se pietního aktu zúčastnila rovněž Vaňkova dcera paní Mira Vanek Shejbal s rodinou. Vladimír Vaněk (1895–1965) se významným způsobem zapsal do vojenské historie 1. i 2. československého zahraničního odboje. V době vypuknutí 1. světové války pobýval na ruském území a zde v roce 1914 vstoupil do České družiny, československé vojenské jednotky zřízené v rámci ruské armády. V jejích řadách se osvědčil při bojích na frontě i jako zpravodajský důstojník, když například v listopadu 1914 přešel frontu a dostal se až do Prahy, kde předal K. Kramářovi poselství od vedoucích představitelů čs. odboje v Rusku. Následně se mu podařilo nechat se odvést do ruské armády a po příjezdu na haličskou frontu přešel zpět na ruskou stranu. V roce 1916 byl vyslán Československou národní radou do západní Evropy, kde se mu mimo jiné v Římě podařilo dosáhnout ze strany italských úřadů povolení, které umožnilo vytvořit na italském území první organizační strukturu československého protirakouského odboje.

Do roku 1920 působil v československých legiích a následně jako zpravodajský důstojník v československé armádě, poté zahájil působení v diplomacii. Za 2. světové války pracoval pro československou exilovou vládu ve Stockholmu, odkud řídil významnou zpravodajskou síť. V roce 1944 odejel do Londýna, poté se v témže roce stal nejprve československým generálním konzulem na osvobozeném italském území a následně v letech 1945–46 byl prvním československým vyslancem v postfašistické Itálii. Po návratu do vlasti pracoval na Ministerstvu zahraničních věcí ČSR, kde patřil k nejbližším spolupracovníkům Jana Masaryka. V prosinci roku 1948 odešel se svou rodinou do exilu v Itálii, kde mimo jiné pracoval i pro české krajanské organizace a úspěšně podnikal v oblasti cestovního ruchu. V italském exilu v roce 1965 zemřel. V roce 2011 byla na jeho počest pojmenována ulice v toskánské přímořské lokalitě Riva del Sole. Vladimír Vaněk literárně zpracoval své válečné osudy v knize „Moje válečná Odysea“, vydané v roce 1925. V roce 2014 popsal Vaňkovu odbojovou činnost Milan Kovář ve své knize „Diverzanti a agenti v akci“, Vaňkovu diplomatickou kariéru podrobněji vylíčili autoři Jindřich Dejmeke, Jan Němeček a Slavomír Michálek v publikaci „Diplomacie Československa“, vydané v roce 2012.

text a foto Velvyslanectví ČR v Římě

Výstava v Rokytnici

S muzeem Sýpka v Rokytnici v Orlických horách jsme měli dobré zkušenosti již z minulá. Když nás tedy místní kurátor pozval, abychom se zúčastnili vernisáže k výstavě Československé legie ve Francii, přišli jsme neváhali.

Neopomenutelným faktem bylo také to, že textová část výstavy byla zapůjčena Československou obcí legionářskou. Na místo jsme dorazili s patričním předstihem v počtu dvou osob - Pavel Kohout v uniformě příslušníka roty Nazdar, já v uniformě příslušníka 21. střeleckého pluku. Po patričním uvítání jsme dohodli detaily a začali vyhlížet první návštěvníky. Ti se sešli v celkem hojném počtu a přednáška mohla začít. Po stručném shrnutí historie čs. legií ve Francii následoval popis výstroje a výzbroje, kterou legionáři ve Francii používali. Po krátké sérii dotazů byla přednáška ukončena a výstava oficiálně otevřena. My, uniformovaní, jsme se zdrželi skoro dvě hodiny, jednak nad pohostěním, které nám místní připravili, jednak jsme s radostí zodpovídali na různé další doplňující dotazy a podrobnosti se kterými za námi návštěvníci chodili. Celkově akci hodnotíme jako přínosnou a pohodovou akci, kterých by mohlo být jenom více.

br. Petr Čížek

Letci RAF mají v Ruzyni nový památník

V parčíku u haly starého letiště Ruzyně byl 24. srpna 2015 odhalen nový památník čs. letcům sloužícím za 2. světové války v britském královském letectvu. Stalo se tak 70 let poté, co se zpět do vlasti vrátily tři stíhací perutě RAF a jedna bombardovací perut.

Slavnostního aktu, který zahájil průlet letounů JAS-39 Gripen, se zúčastnilo několik válečných veteránů, vdov po letcích a řada významných osobností, mezi kterými byl i náčelník Generálního štábu AČR Josef Bečvář. Nechyběl ani brigádní generál Emil Boček, poslední z letců žijící v České republice. Záštitu nad akcí převzali prezident republiky Miloš Zeman, předseda Senátu Milan Štěch, místopředseda vlády a ministr financí Andrej Babiš, ministr obrany Martin Stropnický a Nadace Dagmar a Václava Havlových Vize 97. Vznik památníků finančně podpořila městská část Praha 6 a řada soukromých firem.

Slavnostního odhalení památníku, který byl symbolicky zahalen armádním padákem, se ujali místopředsedkyně Senátu PČR Miluše Horská, náčelník Generálního štábu AČR Josef Bečvář, místopředseda ČsOL brigádní generál Emil Boček, manželka bývalého prezidenta ČR Václava Havla Dagmar a autor památníku architekt Martin Zajíček.

Památník ze železobetonové konstrukce připomíná vítězný oblouk, jehož strany zdobí symboly všech čtyř perutí a letecský odznak. Ve středu pomníku jsou vyobrazeny dva letouny Spitfire. Jedná se o druhý památník letcům RAF v Praze. První byl odhalen vloni na Klárově. Okřídleného lva nechali vyrobit Britové žijící v České republice jako poděkování za hrdinství našich letců.

text ses. Eva Armeanová a ses. Marcela Volfová, foto br. Stanislav Pitr

Nezapomněli ani v Opavě

Letošní 70. výročí osvobození Československa si v Opavě tradičně připomenuli již 22. dubna u Památníku vítězství v Janáčkových sadech. Primátor Martin Viteček po úvodním vystoupení předal slovo nové ředitelce Slezského zemského muzea Janě Horákové, dlouholeté vedoucí Památníku II. světové války v Hrabyni. Početné shromáždění občanů, odborářů i zástupců armády ČR pozdravil také A. J. Šaraškin, generální konzul Ruské federace v Brně. Další pietní akt se uskutečnil v Den vítězství 8. května na Městském hřbitově, kde je pohřbeno na 3200 rudoarmějců, kteří padli v Opavě a okolí během Ostravsko-opavské operace. Její třetí fáze začala 15. dubna 1945 u Sudic. Zde se 38. a 60. armádě 4. ukrajinského frontu gen. Jeremenka spolu s 1. čs. samostatnou tankovou brigádou v SSSR podařilo prolomit německou obranu. Než se poté 60. armáda gen. Kukočkina dostala na severní okraj Opavy, musela projít týdnem těžkých bojů s houževnatým protivníkem – jednotkami armádní skupiny Střed generála-polního maršála Schörnera. Mnohé obce přitom několikrát změny své držitele. Německá armáda využila též bývalé čs. opevnění obklopující Opavu vyhlášenou 20. března 1945 za pevnost se všemi důsledky.

Poslední válečný a první poválečný rok v bývalé metropoli československého Slezska od 25. dubna do 30. srpna zdařile připomenula výstava Troppau 1945 – Opava v roce nula. V Obecním domě na Ostrožné ulici ji uspořádala Opavská kulturní organizace. Město již v druhé polovině roku 1944 zasáhly bomby letadel 15. USAF, které útočily na strategické cíle v Horním Slezsku. Současně začala příprava německé obrany – zákopové práce, opravy opevnění, evakuace německých obyvatel. Koncem ledna 1945 procházely Opavou pochody smrti válečných zajatců a vězňů koncentračních táborů, přijížděli také němečtí uprchlíci. Od února 1945 začaly nálety letectva Rudé armády, koncem března je doplnilo i dělostřelecké ostřelování. Autoři výstavy poprvé zpracovali velké mapy bombardování, frontové linie mezi městem a státní hranicí i postupu 60. armády. Velkou pozornost návštěvníků upoutal sestřih dokumentárních filmů s unikátní animací postupu rudoarmějců ulicemi Opavy. Její dobytí „šturmem“ bylo oznámeno v rozkazu č. 341 vrchního velitele maršála Stalina z 23. dubna 1945. Boje na území dnešního statutárního města ale trvaly až do prvního květnového týdne. Německé jednotky na ústupu podnikaly na řadě míst nebezpečné protiútoky. Součástí výstavy bylo též 10 oboustranných historických panelů na významných místech města, přednášky historiků i komentované prohlídky.

Opavská jednota

Křest knihy Muži na správné straně 1. díl Dušana Vávry

V sobotu 12. září se uskutečnil křest knihy br. Dušana Vávry z jednoty Strakonice. Jedná se o jeho již několikátou knihu věnovanou strakonickým rodákům bojujícím za 2. světové války na západní frontě. Křtu se zúčastnili bratři brig. gen. v. v. Emil Boček, místopředseda ČsOL, dále plk. v. v. Jiří Kafka a plk. v. v. Alois Dubec. Slavnostní akt se uskutečnil v Rytířském sále Strakonického hradu. Kulisu celé akci dělala replika legendárního stíhacího letadla Supermaine Spitfire Mk.IX, spolu s bratry ze strakonické jednoty, KVH Čeští lvi České Budějovice, o. s., a KVH České Budějovice v dobových uniformách.

br. Radek Marcin

22. ročník mezinárodního leteckého dne CIAF 2015

Ve dnech 5.–6. září se nad Hradcem Králové i na ploše hradeckého letiště představily desítky letadel, vojenské techniky a vzácných strojů z celé Evropy. Díky vstřícnosti společnosti Czech Flying Legends a pořadatelů CIAF 2015 měla Československá obec legionářská možnost přiblížit návštěvníkům součásti výstroje a výzbroje československých legionářů a seznámit je s projektem Legiovlak.

Do našeho výstavního stánku během dne zavítalo na několik stovek návštěvníků, z nichž ti nejmladší většinou obdivovali zbraně našich legií, kdežto dospělí zjišťovali, kdy přijede Legiovlak do jejich města. Zájem o náš vlak byl opravdu velký, což nás těší a jako drobný dík, jsme návštěvníkům rozdávali starší čísla časopisu Legionářský směr, či pohlednice s legionářskou tematikou.

Po Helicopter show 2015 a Airshow Praha 2015 byl CIAF 2015 třetím leteckým dnem, kde se představil perfektně zrekonstruovaný MIG 15 UTI, který provozuje společnost Czech Flying Legends. Jedním z vlastníků společnosti je i náš bratr Josef Miřáček, který z úcty ke svému pradědečkovi opatřil letoun samolepkou projektu Legie 100, což dokumentují i přiložené fotografie. Velice si vážíme této podpory 100. výročí československých legií.

text a foto br. Jiří Charfreitag

Vzpomínka na padlé hraničáře

V neděli 13. září 2015 se u Pomníku obráncům hranic republiky Československé z roku 1938 - finanční stráž, četnictvu, policii a armádě na hraničním přechodu Dolní Světlá-Waltersdorf konala pietní vzpomínka, kterou pořádala Jednota ČsOL v Mladé Boleslavi. Vzpomínkový akt zahájil úvodním slovem předseda mladoboleslavské jednoty br. Tomáš Pilvousek, který přivítal přítomné hosty, mezi kterými byli senátor Jiří Vosecký, starostka Mařenic Dagmar Novotná či vdova po válečném veteránovi plk. Tůmovi paní Sylvie Tůmová. Poté se svým proslavem vystoupil br. Jaroslav Beneš, autor řady publikací o finanční stráž. Následovalo položení věnců a květin k pomníku, který vznikl péčí mladoboleslavské jednoty v roce 2003, a slavnostní salva. Po proslovu zástupce libereckého kraje pana Miroslava Hudce zazněla nahrávka Československé hymny z roku 1938 a signál trubače, který pietní akt ukončil. Hosté se poté přesunuli do nedalekého Cvikova, kde se konala přednáška br. Jaroslava Beneše o historii finanční stráže v Lužických horách, která byla spojena s ukončením stejnojmenné výstavy, která byla od 2. srpna umístěna ve cvikovském Multifunkčním kulturním centru Sever.

text a foto ses. Marcela Volfová

Rozhovor s předsedou Československé obce legionářské br. Pavlem Budinským

V minulém čísle přinesl Legionářský směr sestřím a bratřím Obce legionářské rozhovor s 1. místopředsedou ČsOL br. Jindřichem Sittou. Dnes dáváme prostor odpovídat na otázky předsedovi naší organizace br. Pavlu Budinskému, který zastává svou funkci od roku 2007 a obhájil ji i na sněmu konaném před čtyřmi lety.

Bratře předsedo, ze své pozice tě od počátku loňského roku zaměstnával mediální útok na Obec legionářskou, který, jak se brzy ukázalo, vzešel přímo z vedení naší organizace. Jak se na celou aféru díváš s odstupem času?

Hned na úvod musím přiznat, že mediální útok nás v první chvíli dost poškodil, na druhou stranu si z celé záležitosti nesu ve výsledku velmi dobrý obraz o tom, jak dokáže dnes Československá obec legionářská na takovéto situace rychle a správně reagovat.

Loni jsme se mohli z reportáže dozvědět o tom, že v ČsOL dochází k nepravostem a kdo ví k jakým machinacím s majetkem, že snad vedení hodlá provést něco tak nesmyslného, jako by byl prodej hotelu Legie v Praze, kde sídlí Ústředí ČsOL. Co bylo ještě horší, bylo osočení z toho, že ČsOL neplní jedno ze svých hlavních společenských poslání, kterým je rádná a obětavá práce ve prospěch válečných veteránů. Na základě těchto informací jsme měli co dočinění i s Policií ČR. Za její účast v celé věci jsem byl rád, s klidným svědomím jsme předložili okamžitě všechny materiály, které si vyžádala ke svémušetření. A jaký byl výsledek? Potvrzení,

že ČsOL hospodáři transparentně a zcela podle zákona. Policie neshledala nic, co by vedlo k jakýmkoli pochybnostem.

I v otázce péče o válečné veterány se udělal velký kus práce a i postup vedení projektu z posledního období jasně ukazuje, že na chyby při tomto poslání není místo. Bohužel jsme kvůli obom mediálním útokům ztráceli drahocenný čas. Sestry a bratři naší Obce legionářské si mnohdy ani nedovedou představit, kolik úsilí bylo třeba k tomu, abychom u našich hlavních partnerů získali zpět dlouhou budovanou důvěru. Místo, abych na jednáních řešil podporu projektů ČsOL a vyjednával rozvoj činnosti naší organizace, musel jsem všude možné vysvětlovat, že to, z čeho je ČsOL obviňována, jsou čiré lži. Týdny plynuly a mnoho věcí se pak muselo těžko dohánět.

Jak jsem ale avizoval v úvodu své odpovědi, především mě potěšilo, jakým způsobem se k celé záležitosti

postavila naše organizace prostřednictvím svého Republikového výboru. Hlavní strůjce komplotu, byt' dřívější vysoký představitel ČsOL, byl drtivou většinou vyloučen z našich řad. Byla to zdravá a sebevědomá reakce a jsem za ni rád. Pokud víme, že děláme svou práci dobře, je více než potřeba se umět vypořádat s těmi, kdo bez důkazů veřejně na naši práci útočí. To není tolik potřebná vnitřní kritika, která přináší zlepšení, ale plácnutí do vody, motivované jinými zájmy, než jsou zájmy Obce legionářské. Neprošlo to, a na to jsem skutečně hrdý.

Odborná i laická veřejnost se na nás obrací s dotazy a připomínkami, z nichž vyplývá, že si pletou Československou obec legionářskou se spolkem, jenž nese název Československý legionář. Můžeš tuto záležitost našim čtenářům objasnit?

Předně bych rád řekl, že Československá obec legionářská nemá žádný vztah, nijak neovlivňuje a ani nezodpovídá za činnost spolku Československý legionář. Naše organizace vznikla v roce 1921 jako jednotná a zcela nestranná organizace a přijala za svůj program hlášený první československým prezidentem

T. G. Masarykem a Washingtonskou deklarací. Legionáři byli vždy plně oddáni demokracii a svobodě svého národa. Snahou legionářů bylo budovat k obětem bojů za svobodu úctu, aby se stali jejich zásady mravnosti, porozumění a humanismu pro všechny občany vyšším a zásadním principem při budování naší republiky. Členy ČsOL byli pochopitelně i vedoucí činitelé 1. odboje – oba bratři prezidenty T. G. Masaryk a dr. E. Beneš.

V současné době má ČsOL přes 3 500 členů. Do svých řad přijímá od roku 1947 příslušníky druhého zahraničního a domácího odboje a také potomky po bojovnících prvního a druhého odboje. Dnes jsou členy i účastníci československých vojenských operací v rámci NATO a OSN, žáci vojenských

škol, členové klubů vojenské historie a všichni, kteří mají vztah k tradicím čs. legií a obou odbojů a jsou ochotni zapojit se aktivně do práce na plnění úkolů vyplývajících ze stanov a programu ČsOL.

Naproti tomu spolek Československý legionář vznikl v květnu 2012 a je dobrovolným, politicky nezávislým občanským spolkem zapsaným s vlastní právní subjektivitou, sdružující válečné veterány československých zahraničních armád, válečné veterány Armády ČR a Policie ČR, kteří se účastnili zahraničních vojenských misí. Československý legionář je zástupcem ve světové organizaci modrých baretů AISP-SPIA. Navzdory tomu, že bylo mezi Obcí legionářskou a Československým legionářem v minulosti podepsáno memorandum o spolupráci, marně bychom hledali projevy konkrétní spolupráce. Ani na materiálech určených k propagaci pořádaných akcí spolku Československý legionář nenalezneme znak Obce legionářské. Věřím, že má poměrně obsáhlá odpověď je dostatečná a jasně ukazuje zásadní odlišnost obou subjektů.

Československá obec legionářská se čím dál tím více dostává do povědomí české veřejnosti. Velkou službu v této věci vykonává Legiovlak, který si při každé zastávce připisuje další tisíce spokojených návštěvníků. Co dalšího Obec legionářskou čeká?

Naše organizace se skutečně dostává do popředí událostí. Vždy jsem ale byl přesvědčen, že její role má být významná na základě dobře odvedené práce. Zajistit výjezd Legiovlaku nebylo snadné a velkou pomocí byla podpora tohoto projektu ze strany pana předsedy vlády Bohuslava Sobotky. Naším úkolem bylo nezklamat důvěru. Legiovlak z pražského hlavního nádraží v květnu vyjel a my svůj slib splnili, jak vůči našim podporovatelům a partnerům, tak

vůči veřejnosti. Je to důležitý signál navenek, že ČsOL je schopna realizovat a zajistit to, co slíbí a na co si zajišťuje podporu. Takový obraz naší organizace nám do budoucna usnadní jednání o našich dalších projektech, protože se bude vědět, že je na nás spoleh.

Legiovlak je ale i příkladem trvajícího úspěchu. Vždyt' do dnešních dnů jej již navštívilo přes 50 000 občanů. Jeho dosah při prezentaci boje čs. legionářů se tak stává obrovským. Naším úkolem je do budoucna zajistit, aby jeho provoz byl podporován do roku 2020. Mluví pro to především fakt, že se jedná o investici nepopíratelně velmi efektivní ve vztahu k veřejnosti a především k naší mládeži.

Posláním ČsOL je do budoucna udržet a rozvíjet stávající péči o válečné veterány, stejně jako dbát na náležitou úctu k nim v české veřejnosti. Nezadržitelně se blíží i 100. výročí bitvy u Zborova a přípravy na oslavy s tím spojené, které není možné brát na lehkou váhu. A rok na to nás bude očekávat vrchol celého projektu Legie 100 – oslavy sta let naší republiky. Věřím, že se nám podaří do té doby zajistit mimo jiné další desítky, ba stovky legionářských stejnokrojů, aby ČsOL zorganizovala slavnostní pochod hlavním městem, který by uctil památku bratří, kteří vybojovali samostatný československý stát. V malém jsme si to vyzkoušeli již na Čestném dvoře Národního památníku na Vítkově právě před rokem, kdy jsme symbolicky rekonstruovali přísahu první čs. jednotky České družiny. Předně nás ale čeká mnoho drobné práce v jednotách, které tvoří základnu celé činnosti ČsOL a utvářejí i její obraz v regionech, kde působí.

Bratře předsedo, děkuji za rozhovor.

**ptal se br. Jiří Filip, šéfredaktor
Legionářského směru**

Přípravy řádného Republikového sněmu ČsOL pokračují

Na přelomu září a října probíhaly horečné přípravy sněmu v našich jednotách v reakci na pokyny Republikového výboru ČsOL ze dne 12. září 2015, které obdržely předsedkyně a předsedové jednot. Na jejich základě svolané valné hromady jednot projednávaly řadu otázek.

Předně bylo třeba zaujmout stanovisko k jednotné kandidátce ČsOL a případně kandidátku podpořit. Pro další chod organizace je zásadní i podoba Stanov ČsOL, k jejichž návrhu se jednoty vyjadřovaly. Další důležitá rozhodnutí řešila otázky personální. Jednoty za sebe volily člena Republikového výboru ČsOL a dva náhradníky do tohoto orgánu. Za jednoty se rovněž volilo po jednom delegátu na sněm a případně dvou hostů, vyslaných jednotou. Řádný zápis ze schůzi bylo třeba zaslat na sekretariát ČsOL do 12. října 2015. Tím byl splněn další důležitý dílčí krok v přípravě řádného Republikového sněmu ČsOL. Závěry jednání byly nezbytné pro jednání Republikového výboru ČsOL dne 17. října 2015.

Zpráva o činnosti pracovního orgánu pro přípravu sněmu

Přípravy řádného Republikového sněmu ČsOL probíhají na základě koordinace Vedoucího pracovního orgánu pod vedením předsedy ČsOL br. Pavla Budinského. V jeho rámci pracuje Organizační komise (br. Petr Hozlár), Komise pro přípravu voleb (br. Milan Mojžíš), Mandátová komise (br. Stanislav Švidek), Komise pro přípravu návrhu usnesení (1. místopředseda ČsOL br. Jindřich Sitta), Přípravná komise pro revizi stanov (br. Miloš Borovička) a Komise pro materiální a technické zabezpečení sněmu (br. Pavel Skácel).

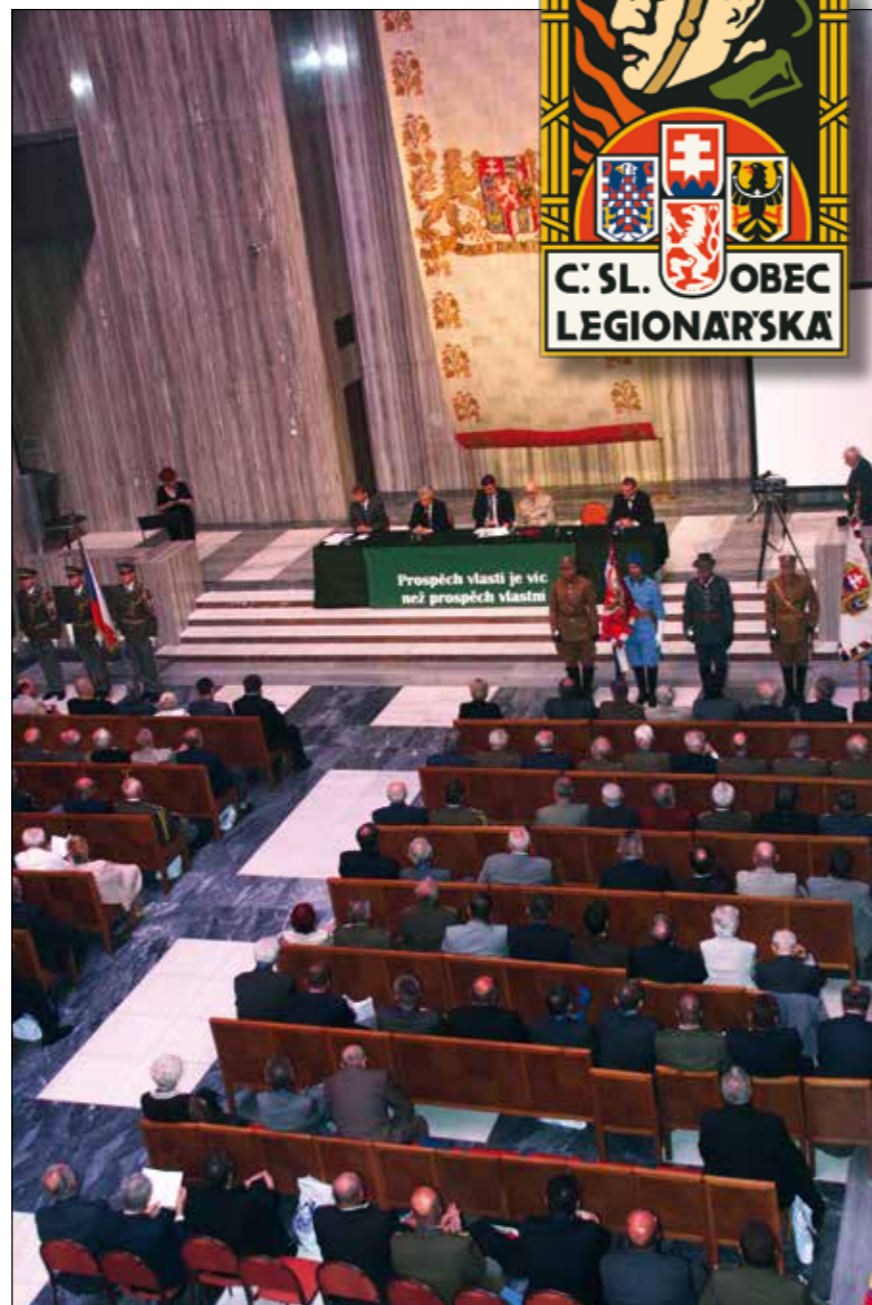
Předsedové komisi se sešli 1. září 2015, aby projednali úkoly zadané Republikovým výborem ČsOL ze dne 22. srpna. Hlavním bodem jednání bylo zapracování připomínek výborů jednot do stanov a kariérního řádu tak, aby tyto dokumenty byly v souladu s usnesením výše uvedeného orgánu. Následně si komise upřesnila další kroky přípravy sněmu.

V následujícím období probíhalo zpracování podkladů výborů jednot při přípravě návrhu jednotné kandidátky ČsOL, připomínek jednotlivých článků Stanov ČsOL, jednacího a volebního řádu sněmu a jednotlivých zpráv

a materiálového zabezpečení. Práce Vedoucího pracovního orgánu tak pokračuje k tomu, aby řádný Republikový sněm ČsOL mohl splnit všechny úkoly, které jsou od jeho zasedání očekávány.

Za Vedoucího pracovního orgánu
br. Petr Hozlár

k vyhodnocení činnosti za uplynulé období 2011–2015. Stejně tak se komise zabývají Programovým prohlášením ČsOL na období 2015–2019 a pochopitelně přesným harmonogramem průběhu sněmu a jeho technického

„Vstříc naději!“ 1915–2015

III. konference Československé obce legionářské

Vstříc naději je název již třetího ročníku konference Československé obce legionářské pořádané v rámci projektu Legie 100. S odstupem 100 let je letošní rok především symbolem první účasti čs. legionářů na bitevních polích jak na východní, tak i na západní frontě. Zatímco v květnu 1915 sváděli příslušníci české roty „Nazdar“ v rámci Cizinecké legie krvavé boje u francouzského Arrasu, na východní frontě Česká družina narušovala stabilitu rakousko-uherských pozic svoji výzvědnou aktivitou. Rok 1915 se pak stal i svědkem významných selhání českých pluků v rámci rakousko-uherské armády v bitvách s carskými vojsky.

Tyto první významné ukázky odhodlanosti českých a slovenských mužů i žen pomáhaly v diplomatické rovině naši zahraniční reprezentaci v šíření myšlenek restrukturalizace středoevropského prostoru. Naděje na získání vlastní suverenity rostla.

Nejenom tyto 100 let staré události, ale veškeré aspekty týkající se legionářské problematiky v období první světové války, meziválečného období i události během a po druhé světové válce se odrazí v obsahu letošního ročníku konference.

Konference se uskuteční v Praze poslední listopadový víkend ve dnech 28.–29. listopadu 2015. V rámci konference bude tradičně připraven sborník příspěvků.

III. KONFERENCE ČESKOSLOVENSKÉ OBCE LEGIONÁŘSKÉ „VSTŘÍC NADĚJI!“ 1915 – 2015

28.–29. LISTOPADU 2015,
PRAHA, KONFERENCE SÁL HOTELU LEGIE

www.csol.cz

Mistr Jan Hus a československé legie

K stému výročiu oficiálneho ohlásenia začiatku nášho prvého odboja – vystúpení profesora T. G. Masaryka v Zürichu a v Ženeve v júli 1915

V tomto roku si pripomíname 600. výročie mučeníckej smrti Majstra Jána Husa, ktorý svedectvom o svojej pravej viere nespochybniteľným spôsobom vydal na hranici 6. júla 1415 na brehu Rýna v Kostnici. Tam potom skončil aj jeho popol, aby sa nazad do „kacírskych“ Čiech nedostalo z Husa nič...

Čo znamenal Hus pre náš odboj v rokoch prvej svetovej vojny a čo znamená Hus pre mysliacich ľudí dnes? Na to je jednoduchá odpoveď, hoci v dnešnom morálnom a všetko spochybňujúcom chaose aj často spochybňovaná. V predvečer 6. júla sa na počesť pamiatky Majstra Jána Husa rozžihali po českých krajoch (a niekde aj na Slovensku) ohne. Česká krajina sa podobala nočnej oblohe posiatej hviezdami. Stovky ohňov pripomínali ľudom kostnického mučeníka. Husova tradícia žila po stáročia a žije aj dnes. Tisíce námestí a ulíc, pomníčky, busty nie sú pre nás planou ozdobou alebo skamenenou vlnou minulosti. V Husovom živote a diele je dodnes mnoho moderného, súčasného, netreba ho modernizovať a zbavovať dobového rúcha. Od najmenšej dediny až po prezident-skú štandardu nášho prvého prezidenta Osloboditeľa T. G. Masaryka, všade sa stretávame s husitskou tradíciou: „Pravda víťazí“. Dodnes je to aj na štandarde českého prezidenta.

„Čo znamená Husova smrť?“ – položil si rečnícku otázku 4. júla 1915 na prednáške v českom krajaňskom spolku „Svatopluk Čech“ v Zürichu profesor Tomáš Garrigue Masaryk pri

príležitosti 500. výročia Husovej mučeníckej smrti. Masaryk odišiel z Čiech do exilu na Západe koncom roku 1914, ale už predtým podnikal kroky, ktoré vyústili v roku 1918 do slobody Čechov a Slovákov a ku vzniku ich spoločného demokratického štátu – Československej republiky.

Aký bol obsah a zmysel Masarykových vystúpení pred sto rokmi vo Švajčiarsku? Podľa Masaryka je hlavný význam Husovej smrti jasný. Jeho heslom bolo: stáť v poznannej pravde a brániť ju až do smrti. To Hus urobil a význam jeho smrti nielen pre český národ, ale pre celú Európu leží v tom, že pre toto heslo vzplanuli veľké náboženské husitské vojny. Celá Európa povstala proti „kacírskym“ Čechom, ale geniálnemu vojvodcovi Jánovi Žižkovi sa podarilo nepriateľa zložiť. Malý národ vtedy s úspechom čelil takmer celej Európe. Týmito veľkými vojnami, ktoré otriasli Európou, si český ľud uvedomil, prečo Hus zomrel, a on sa stal hlavnou príčinou toho, že nastala nová doba. Hus by sa však pravdepodobne svojich radikálnych stúpencom zriekol. Hus totiž nechcel ani revolúciu, ani vojnu, nechcel žiadne násilie, chcel len opravu cirkvi a nápravu morálneho stavu kňazov. Upadlo pápežstvo, mravne poklesla celá cirkev. Hus veril, že neučí nič nového, nechcel žiadnu novú cirkev, chcel len nápravu: aby predovšetkým kňazi, keď hlásali kresťanstvo, žili podľa kresťanských zásad, ale nielen kňazi, ale všetci kresťania. Za hlavu cirkvi nepovažoval pápeža, ale Ježiša Krista. Prameňom pravdy pre Husa nebol pápež a kardináli, ale Písmo a učenie pôvodnej cirkvi. Písmo musí byť vyložené vlastným rozumom a vo veciach svedomia väčšina nerozhoduje. V českej reformácii išlo ani nie tak o teologický problém, ale o problém mravný. Išlo o mravnú reformu života a spoločnosti. V ďalšej svojej reči spojil Masaryk Husa s jeho nasledovníkmi: Jánom Žižkom, Petrom Chelčickým a Jánom Amosom Komenským. Podľa Masaryka Čech, ktorý pochopí históriu svojho národa, musí ísť po Husovej dráhe, ak je poctivý a uvedomelý. Ak Husovi odporcovia tvrdia, že vinou Husa český národ upadol, nie je to podľa Masaryka pravda.

pripomenul Palackého názor, že husiti sa bránili proti násiliu, ktoré rozpúťali proti Husovi a jeho žiakom. Podľa Masaryka v každom spore, v každej vojne je dôležité vedieť, kto robí násilie a kto sa bráni. Ideál humanity si žiada život, život kladný, nie smrť. Smrť ustúpi životu a táto nádej, táto povinnosť sú dedičstvom českej reformácie.

Tieto dva Masarykove prejavy prednesené na pamiatku 500. výročia Husovej smrti sa považujú za neoficiálny začiatok česko-slovenskej zahraničnej akcie počas prvej svetovej vojny; oficiálne sa tak stalo až vydaním „Prohlášení Českého komitétu zahraničního“ v Paríži 14. novembra 1915. V tomto pre vznik Československa o tri roky neskôr významnom dokumente sa okrem iného píše, že „Stavíme se na stranu bojujících slovanských národů a jejich spojenců bez ohledu na úspěch nebo neúspěch, protože hájí právo; rozhodnutí o tom, na čí straně v osudném zápole národů je právo, je zásadní otázkou politické mravnosti, které se dnes nemůže vyhnout už žádný čestný a opravdový politik, žádný uvědomělý národ... Věříme v konečné vítězství Slovanů a Spojenců a jsme přesvědčeni, že toto vítězství Slovanů a Spojenců bude na prospěch celé Evropy a lidstva... Za nové situace český národ nemůže mlčet. Proto vytvořil se zahraniční komitét české emigrace, aby cizinu o pravém stavu věci informoval a státníkům, politikům a publicistice Spojenců a neutrálních států tužby českého národa přednášel a český program hájil... Usilujeme o samostatný československý stát.“

Dokument podpísal za Čechov Masaryk, Josef Dürich, Bohumil Čermák, Ludvík Fisher, František Kupka, Antonín Veselý, Karel Pergler, Emanuel V. Voska, Bohdan Pavlů a František Kopecký a za Slovákov boli pripojené podpisy Alberta Mamateya a Ivana Daxnera st., hoci bez ich vedomia a aj súhlasu. Ten by však s veľkou pravdepodobnosťou tieto predstavitelia Slovenskej ligy v Amerike boli vtedy dali.

Ale vie sa, že už v lete 1914, nezávisle od toho a nečakajúc na žiadne proklamácie a pokyny, utvorili českí a slovenskí krajanovia prvé jednotky bojujúce po boku dohodových armád ako spojenci. V Rusku to bola Česká družina a vo Francúzsku Rota Nazdar – zárodok budúcej Ruskej légie a Francúzskej légie. Neskôr ich ešte v Taliansku doplnila Talianska légia. V légiiach bola dôležitou ideovou zložkou husitská tradícia. Čs. pluky dostávali postupne mená po M. Jánovi Husovi, Jirím z Poděbrad, Jánovi Žižkovi či Prokopovi Velikom. Na praporech a označeniach je častou symbolikou kalich, legiónári spievali aj husitské piesne, čítali Jiráskove epeje o husitoch, v alegorických sprievodoch boli pravidelnou súčasťou aj repliky husitských vozov.

K odkazu M. Jána Husa Tábora a husitov sa po svojom príchode domov prihlásil aj prezident T. G. Masaryk. Pri návrate do oslobodenej vlasti sa 21. 12. 1918 zastavil aj v Tábore, kde ho uvítal starosta dr. Josef Kos spomienkou, že v Tábore vznikla myšlienka českej demokracie, a posvätená bojom zachvátila Európu. Starosta prezidentovi sľúbil, že obyvateľia Tábora pôjdu

v šľapajach Masarykových, ktorému vlasti ďakuje za svoju slobodu. Masaryk odpovedal: „Těši mě, že jsem se mohl zastavit v Táboře, v tom historickém městě, jak jste dovedil. Tábor je náš program a tomu programu zůstaneme věrni...“

V Prahe na Wilsonovom nádraží okrem vedúcich osobností, dr. Karla Kramáča, Františka Tomáška, dr. Přemysla Šámala a ďalších, privítal Masaryka menom českých spisovateľov aj Alois Jirásek, ktorý ocenil ideový obsah vojny ako víťazstvo slobody, práva a humanity nad dobyvačnosťou a panovačnosťou povedal, že za stáročia „nebolo tak jasných a radostných chvíľ v živote nášho národa, leda len o volbe Jiríka krále, kedy mnozí jsou plakali pro radost, že již vyšli z moci německých králů“.

V prvom svojom poslanstve Národnému zhromaždeniu 22. 12. 1918 Masaryk opäť zdôraznil: „My Čechové a Slováci nemohli jsme v tomto světovém boji stát stranou; museli jsme se rozhodnout proti Rakousku-Uhersku a Německu, a museli jsme vystoupit, neboť celá naše historie, její obsah a smysl vede nás k mocnostem demokratickým.“

text br. Ferdinand Vrábek, Jednota ČsOL v Českém Brode

Zdroje:

T. G. MASARYK, Jan Hus. Naše obrození a naše reformace, Praha 1990.
T. G. MASARYK, Válka a revoluce I. Články, memoranda, přednášky, rozhovory 1914–1916, Praha 2005.
T. G. MASARYK, Cesta demokracie, Praha 1933.

Na Pražském hradě a na ústředí ČsOL zaválly husitské prapory

Dva prapory s kalichem nechal od 5. června do 6. července 2015 na Pražském hradě vyvěsit prezident republiky Miloš Zeman jako připomínku 600. výročí upálení Mistra Jana Husa. Učinil tak 90 let poté, co husitské prapory zaválly na Pražském hradě poprvé a to z rozhodnutí prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, který při této slavnosti příležitosti pronesl památnou větu „Tábor je náš program“, čímž tehdy vyvolal diplomatický konflikt s Vatikánem.

K Pražskému hradu se začátkem července připojilo i Ústředí ČsOL v Praze, které na svém sídle v Sokolské ulici také vyvěsilo červený prapor se zlatým kalichem spolu se státní vlajkou a připojilo se tak k celorepublikovým vzpomínkovým akcím u příležitosti mučednické smrti jedné z nejpřednějších osobností českých dějin.

text ses. Marcela Volfová, foto br. Jiří Filip

Sté výročí „Srbské golgoty“

Když v červenci 1914 vypukla válka mezi Srbskem a Rakousko-Uherskem, nebyl poměr sil vůči Srbům příznivý. Přesto se podařilo prvotní rakousko-uherské ofenzivy zastavit a ztracená území získat zpět, i když se dočasně v rukou Rakušanů ocitlo i hlavní město Bělehrad. Před koncem prvního válečného roku se tak fronta ustálila v relativním klidu na srbsko-bosenské hranici.

V rámci srbských komitských oddílů se bojů účastnili také čeští dobrovolníci. Oddíly komitů neboli dobrovolníků prošly desítky Čechů, kteří žili v Srbském království již před válkou. Chyběl však dostatek lidí na vytvoření vlastní vojenské jednotky. Velký počet Čechů musel bojovat také na druhé straně fronty - v uniformách rakousko-uherské armády. Ti také brzo tvořili značnou část osazenstva srbských zajateckých táborů. Mezi válečnými zajatci působila česko-slovenská zdravotnická mise Amerického červeného kříže z Chicaga vedená MUDr. Janem Rudšem-Jičínským. Kromě péče o raněné zajatce se Čechoameričané věnovali také náborové činnosti. V březnu 1915 se členům mise podařilo s podporou srbských úřadů založit ve Skopji České národní sdružení v Srbsku. K činnosti sdružení se připojili také lékaři MUDr. Bohuslav Bouček

Česko-slovenská zdravotnická mise Amerického Červeného kříže z Chicaga, vedená MUDr. Rudšem-Jičínským (sedící uprostřed).

Společně s armádou ustupovalo a strádalo také civilní obyvatelstvo.

a MUDr. Miloš Pučálka, kteří do Srbska přijeli s transportem jihoslovanských a českých zajatců z Ruska. Přesto se Češi v Srbsku vlastní jednotky nedočkali. Mohli ale vstoupit do 1. dobrovolnického pluku pod velením majora Vojina Popoviče, zvaného vojvoda Vuk.

Abyste mohlo Německo svému spojenci Turecku účinně pomoci, bylo potřeba zajistit přímé spojení balkánskou cestou procházející Srbskem. Pro definitivní zničení Srbska vyjednávali němečtí diplomaté spojení s Bulharskem, což budilo srbské obavy. Srbové navrhovali preventivní útok na Bulharsko, proti kterému se však příkře ohradili srbské spojenci, především Britové. Srbsko tak muselo čelit třem nepřátelským silám - rakousko-uherské, německé a bulharské - s trojnásobnou přesilou početní i materiální pod

jednotným velením německého polního maršála Augusta von Mackensen.

Rakousko-německá ofenzíva začala v noci z 6. na 7. října 1915, ale i přes ohromující přesilu postupovala vojska Centrálních mocností pomalu. Po třídenních pouličních bojích ve městě padl Bělehrad. Bez vyhlášení války se na napadené Srbsko vrhlo v noci z 14. na 15. října 1915 i Bulharsko, čímž se pro Srby fronta rozšířila na délku 900 kilometrů. Bulhaři obsazením železnice zamezili přísunu dohodových spojeneckých posil ze Soluně, které se tak zastavily na řeckých hranicích.

Jako francouzský pilot se ústupových bojů zúčastnila také pozdější vůdčí postava československé zahraniční akce, Milan Rastislav Štefánik. Při ústupu od Niši jeho letoun havaroval a on byl s vnitřními zraněními

odeslán do nemocnice v Římě. Značný počet Čechů v řadách komitských oddílů II. srbské armády se vyznamenal během protiútoků proti Bulharům u Lebane. Tím byl získán malý čas pro evakuaci vojska i civilního obyvatelstva, které utíkalo společně s armádou. Fronta se v prosinci 1915 zhroutila, a tak Srbům zbývala pouze cesta na západ do Albánie a Černé Hory.

Ústup srbského vojska hornatým územím Černé Hory a Albánie patří dodnes k největší tragédii srbského národa, která je známa též pod pojmem Srbská golgota. Pomalu se táhnoucí kolony za sebou zanechávaly povozy se zničenými děly, nepotřebné zásoby munice a spoustu mrtvol. Na pochodu umíraly nejen srbské vojáky, ale také tisíce válečných zajatců, kteří ustupovali taktéž. Z asi 20 000 zajatých Čechů zahynulo při ústupu přes 10 000. Čím dále se ustupovalo, tím bylo hůře. V chudé Černé Hoře zahynulo mnoho uprchlíků hladu a mrazem. Hladoví lidé, zvláště zajatci, se vrhali na umírající zvířata. Z uhynulých koní a volů sice bylo maso, ale nebyla sůl pro jejich úpravu a skladování - jedlo se tedy syrové či opečené nad rožněm. Z neupraveného masa se však šířily nemoci.

Vychrtli, polonazi a polobosi ustupovali úzkými horskými stezkami pokrytými sněhem a ledovkou. Zapalovali vozy, ničili zbraně i zásoby munice a zakopávali děla. S těžkým srdcem likvidovali Srbové své nepočtené dělostřelectvo, aby nepadlo do rukou nepříteli. Děla byla spouštěna ze skalisek na dno horských jezer. Puškami se pouze podpírali při chůzi, případně je směňovali za potraviny. V Černé Hoře však nebylo zásob nazbyt, a to málo co bylo, Srbové vyjedli.

Proti rakousko-uherskému a německému vojsku tak stáli pouze Černohorci,

Náročný ústup srbské armády albánskými horami probíhal během nevládné zimy 1915-16.

Mráz, ledovka, hlad a nekončící pochod - taková byla cesta přes Černou Horu a Albánii.

kteří z posledních sil a zásob kryli srbský ústup. Avšak austrofilská strana černohorské vlády získala vliv a prosadila uzavření příměří, i přes protesty vojenského velení. Dne 13. ledna 1916 přijala černohorská vláda všechny mírové podmínky Rakousko-Uherska. Černohorský armádní štáb opustili přidělení srbskému důstojníkovi. Někteří hrdí Černohorci následovali své srbské druhy na jejich ústupu dále na jih přes Skadarské jezero do Albánie.

V Albánii se již silně projevovala hladem podnícená demoralizace srbské armády. Srbské peníze ztratily hodnotu, a tak vojáci získávali jídlo krádežemi a drancováním, což vedlo k šarvátkám s místními Arnauty (turecké označení pro Albánce). Ti ostřevali a přepadávali malé skupinky srbského vojska v horských soutěskách, často na popud bulharských důstojníků. Tyto partyzánské útoky Arnautů vyvolávaly mezi Srby hysterické záchvaty nenávisti a odplaty. Odvetné přepady arnautských domů znamenaly smrt desítek nevinných albánských civilistů, neboť hladem a zlobou posedli Srbové neměli slitování a zapalovaly celé domy a vesnice.

Maso z koňských zdechlin tak bylo jedním z mála zdrojů potravy. Konzumaci syrového masa se velice brzy začala šířit cholera a vypukla epidemie skvrnitého tyfu. Z 80 000 koní,

kteří měli Srbové ještě v Prizrenu na začátku ústupu, jich zbylo jen několik set. Zoufalá situace vedla ustupující uprchlíky k zoufalým činům, jak vypovídají i vzpomínky českého dobrovolníka Františka Kryštofa, který se ústupu zúčastnil jako srbský důstojník:

„Zoufalci rozbíjeli lebky koňských zdechlin, vybírali mozky a syrové je hltali, z pod sněžného příkrovu oznoženými prsty vyhrabávali kostěly, vytahovali zrnka ze zvířecího trusu, ale to nestačilo, aby se všichni mohli zachránit... Kdysi sebevědomí hrdinové, před nimiž se nepřítel trásl, stáli zde nyní, plačící srdcelomně a vztahující k nám ruce s úpěnlivou prosbou o kousek chleba.“

Cesta na jih vedla do albánského přístavu Drač na pobřeží jaderského moře. Dle slibů dohodových spojenců zde mělo dojít k evakuaci srbského vojska a tím ke skončení srbských útrap. U Drače se srbské jednotky zakopaly a odrážely útoky vojsk Centrálních mocností, avšak odplout se podařilo pouze asi 50 000 příslušníkům srbské armády. Ostatní se museli vypravit na další strastiplný pochod na jih, do přístavu Vlora (odtud opět odjela pouze část srbské armády) a dále do Řecka. Společně s nimi i dva členové druhé česko-slovenské zdravotnické mise Amerického červeného kříže, MUDr. Juraj Guča a slečna Marie

Lamošová, kteří jako jediní přežili potopení italské lodi Brindisi u albánských břehů během cesty na pomoc strádajícím Srbům. Loď vezla 386 srbských dobrovolníků ze Spojených států amerických, kteří se chtěli zapojit do boje na záchranu své staré vlasti. Na dohled přístavu Drač však najela 6. ledna 1916 na rakouskou námořní minu, rozpůlila se, a následně se s většinou cestujících potopila. Ke zkáze „balkánského Titanicu“ došlo na pravoslavný Štědrý den.

Většina Čechů se dostala společně se zbytky srbské armády (zhruba 100 000 mužů) na řecký ostrov Kerkyra (italsky Korfu), kde probíhala reorganizace. Nemocní vojáci s sebou na ostrov přinesli tyfus a cholera, a následná epidemie si v řadách již zachráněných vybrala další krutou daň. Další mrtvé měl na svědomí, paradoxně, dostatek jídla. Příčinou mnoha úmrtí bylo totiž přejezení. Přesto byl po nepředstavitelném strádání a hladovění příchod na ostrov pro srbské vojáky rájem na zemi. Kromě Kerkyry byly zbytky srbského vojska převezeny také do francouzské africké kolonie Tuniska. V Bizertě byla zřízena vojenská nemocnice pro srbské raněné a nemocné. Ze také od ledna do dubna 1916 probíhal výcvik a reorganizace. Vojáci, váleční zajatci i civilní uprchlíci, kteří nemohli být přepraveni z přístavů Skadar, Drač nebo Vlora, museli pokračovat v ústupu až za řecké hranice. Zde se jim dostalo pomoci od dohodových spojenců, Britů a Francouzů.

Srbové (a v jejich řadách také čeští dobrovolníci) se v nuceném exilu připravovali na další válečné operace, které měly osvobodit jejich zemi od okupace vojsky Centrálních mocností. Strastiplným zimním pochodem přes nehostinné hornaté území Černé Hory a Albánie se pro Srby uzavřela jedna děsivá kapitola první světové války. Armáda na ústupu ztratila okolo 150 000 vojáků. I my bychom neměli zapomínat na tisíce Čechů, kteří zemřeli během Srbské golgoty, ke které došlo před sto lety.

br. Petr Tolar, foto archiv ČSOL

75. výročí Bitvy o Británii

Po porážce Francie zůstala Velká Británie poslední zemí, která odolávala nacistickému Německu. Její vyhlídky v osamocené boji byly nejisté. Odvrácení německé invaze do ostrovního státu záviselo na udržení převahy ve vzduchu. Schylovalo se k historickému střetu, v němž měly poprvé ve válečných dějinách lidstva hrát hlavní roli letadla.

Oficiálním počátkem bitvy je udáván 10. červenec 1940, kdy docházelo ze strany německých střemhlavých bombardérů k několika útokům na lodní konvoje. Až do 1. srpna byl konflikt především ve znamení osobních soubojů britských a německých pilotů, právě první srpnový den však znamenal obrat v celé situaci. Německé vrchní velení rozhodlo o cílech bitvy, která měla zajistit vhodné podmínky pro vylodění invazních sil. V první řadě bylo nezbytné zničit RAF a způsobit závažné škody britskému leteckému průmyslu, aby nebyl schopen nahrazovat ztráty strojů RAF. Po vzoru postupů z první světové války, kdy německé císařství vyhlásilo neomezenou ponorkovou válku, se německá generalita rozhodla v maximální míře rozvrátit zásobování svého nepřítele, s čímž souvisel i úkol způsobit co největší ztráty britskému obchodnímu a válečnému námořnictvu.

Cíle vytčené na straně Německa měly dosáhnout tři vzdušné flotily, které byly rozmístěny na území okupované Francie, Belgie, Nizozemí, Dánska a Norska. Obrana Velké Británie přitom zajišťovala RAF, mimo jiné

za podpory protiletadlového dělostřelectva a jednotek přehradních balonů. Britské síly přitom byly organizačně rozděleny do čtyř skupin, jejichž vzájemná koordinace měla na počátku střetu značné mezery.

Dne 10. srpna 1940 bylo velitelství Luftwaffe informováno o předpovědi počasí, na jejímž základě vydalo následující den rozkaz k útoku. Během pouhých čtyř dní mělo dojít ke zničení všech britských letišť v jižní Anglii. Dne 12. srpna podnikly německé bombardéry útoky na britské radiolokátory, naneštěstí byly tyto útoky ve svém důsledku neúspěšné. První den hlavního úderu byl stanoven na 13. srpna 1940. V tento den provedla Luftwaffe útoky celkem na 11 letišť a úspěšnost jejího postupu vyvrcholila dne 15. srpna, kdy bylo několik dalších britských letišť vyřazeno z provozu. Zároveň však představoval 15. srpen pro Luftwaffe útoky celkem na 11 letišť a úspěšnost jejího postupu vyvrcholila dne 15. srpna, kdy bylo několik dalších britských letišť vyřazeno z provozu. Zároveň však představoval 15. srpen pro Luftwaffe útoky celkem na 11 letišť a úspěšnost jejího postupu vyvrcholila dne 15. srpna, kdy bylo několik dalších britských letišť vyřazeno z provozu.

Stíhací eso Bitvy o Británii Josef František

kteří dosud létaly odděleně v rámci svých operačních úkolů. Toto opatření ale dovolilo Britům mnohem lépe prostřednictvím radiolokátorů odhadovat konečný cíl blížícího se útoku.

Zatímco dne 19. srpna vydalo německé velení rozkaz k zintenzivnění útoků na letiště a letecký průmysl, uchráněna náletům nezůstala ani britská města. Dne 24. srpna byly bombardovány Ramsgate a Portsmouth a tentýž den v noci byly bomby omylem shozeny i na Londýn. Reakce Britů na sebe nenechala dlouho čekat a již v noci z 25. na 26. srpna uskutečnilo britské letectvo odvetný nálet na Berlín. V této době

Britský premiér W. Churchill při prohlídce německým náletem zničeného města Coventry

také došlo ke zlepšení povolávání britských posil nad napadené úseky pomocí systému „Tally-Ho“. Dne 30. srpna vydal německý maršál Hermann Göring rozkaz, který nařizoval německým leteckým silám zničit britské peruté rozmístěné kolem Londýna a nočními útoky na Liverpool a Bristol terorizovat britské obyvatelstvo a zničit zásobování. Za denního světla měly pokračovat již jen útoky na britský letecký průmysl.

Obrat v bitvě nastal v průběhu září 1940. Němci se mylně domnívali, že ztráty RAF jsou tak velké, že její bojeschopnost je v troskách. Ve skutečnosti však akceschopnost britských perutí v tak kritickém stavu nebyla a leteckému průmyslu se dařilo rychle doplňovat stavy letounů Spitfire a Hurricane. Naopak největším problémem byl nedostatek zkušených pilotů, který Britové ve velké míře zmírňovali nasazováním cizinců. Významnou roli v Bitvě o Británii tak získali muži, kteří přchli z Protektorátu Čechy a Morava,

mnozí z nich již za sebou měli intenzivní boje ve Francii. Z necelé stovky Čechoslováků vyniká především Josef František, který se stal nejen nejlepším z československých pilotů, ale svými 17 jistými sestřely se stal i nejúspěšnějším pilotem celé Bitvy o Británii vůbec. Svě bojové úspěchy si přitom připsal v řadách 303. (polské) stíhací peruté RAF.

Němci v domněni, že pro ně již RAF nepředstavuje vážnější problém, změnil cíle náletů. Masová bombardování Londýna probíhala od 7. září do 13. listopadu 1940 a v prvních týdnech poskytl RAF dostatek času ke konsolidaci a zprovoznění poničených letišť. Stejně tak německá představa, že nálety donutí Brity ke kapitulaci, se stala zcela chybnou a vedla naopak k vzrůstu odhodlání ubránit se za každou cenu. Schylovalo se k rozhodnému

Piloti z 303. polské stíhací peruté, v níž bojovalo československé eso Josef František

Německé bombardéry přelétávají kanál La Manche vstříc svým cílům v Británii

Radiolokátory odhalily skupinu blížících se bombardérů!

střetnutí, které na sebe nenechalo dlouho čekat.

Dne 15. září 1940 uskutečnila Luftwaffe masivní nálet na Londýn. Proti útoku však Britové nasadili všechny své síly, které v tento den představovalo 581 letounů, což bylo dokonce více, než měli Britové na počátku bitvy. Zuřivě boje probíhaly celý den, Luftwaffe v nich přišla o 56 strojů a Britové získali početní převahu v počtu jednomotorových stíhacích letounů. Rozčarování německého velení bylo naprosté. Ukázalo se, že RAF byla dosavadní bitvou prakticky nedotčena a její bojeschopnost se ještě zvýšila. Již 17. září de facto německé vrchní velení uznalo porážku, když vydalo rozkaz, podle kterého invazi do Velké Británie (operace Seelöwe) odkládá na neurčito.

V odvěť přistoupilo německé velení k dalším náletům na britská města Liverpool a Birmingham. Dne 14. listopadu 1940 bylo plošně vybombardováno město Coventry, které tím tragicky vstoupilo do dějin druhé světové války. Jeho zničení se stalo předmětem průzkumu britské armády a sloužilo jako příklad pro budoucí plošné nálety na velká německá města. Posledním masivním německým náletem na Velkou Británii se stalo bombardování Londýna dne 10. května 1941. Díky vítězství v Bitvě o Británii však nedošlo ke střetu pozemních armád přímo na území ostrovního království. Britové se tak mohli plně soustředit na první velké střetnutí s nepřítelem v bojích na severu Afriky.

text br. Jiří Filip, foto archiv ČSOL

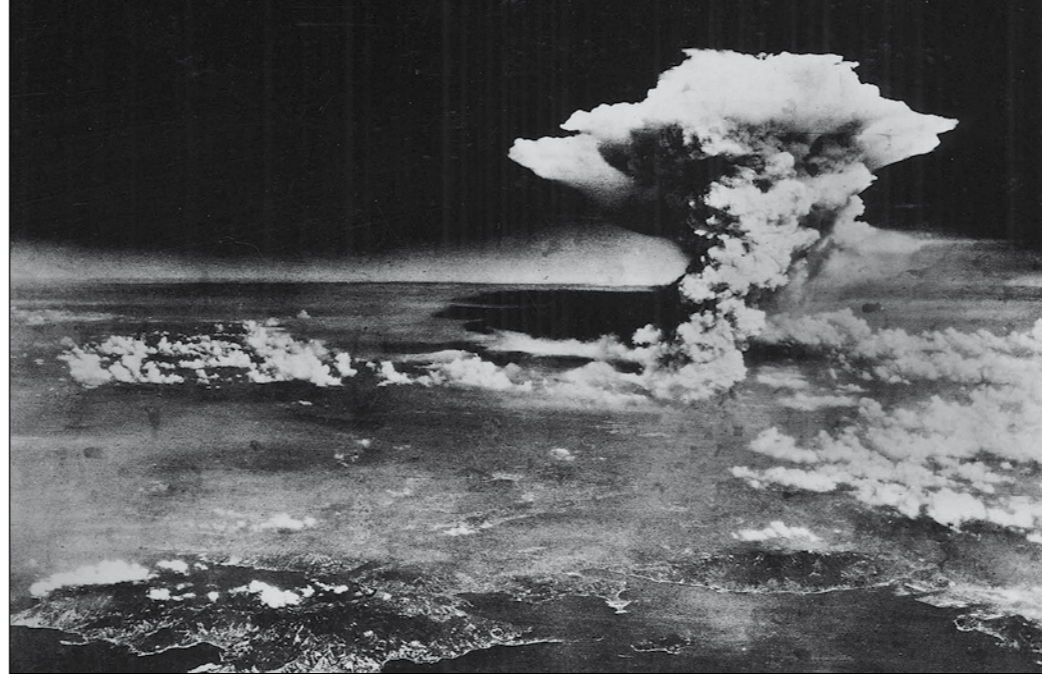
Sedmdesát let od konce druhé světové války

V minulém čísle Legionářského směru jsme se věnovali především sedmdesátému výročí osvobození a ukončení druhé světové války v Evropě. Nutno však podotknout, že se jednalo pouze o jeden, byť pro nás zásadní, z konců války. Jakkoliv chápe většina veřejnosti datum konce druhé světové války jako datum kapitulace nacistického Německa v květnu 1945 (8., resp. 9. května), ve skutečnosti dosud největší a nejstrašnější konflikt lidských dějin dále pokračoval. Konec války byl stvrzen až podpisem japonské kapitulací listiny dne 2. září 1945. Druhá světová válka tak skončila po šesti letech a jednom dni.

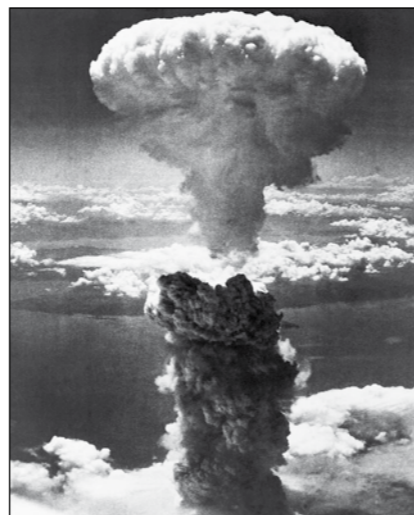
S blížícím se koncem války boj v Tichomoří nepolevil, naopak se počet ztrát v posledním roce války zvyšoval. Japonské císařství se sice nacházelo v beznadějně situaci, opuštěné svými spojenci a izolované od důležitých surovin, přesto ve válce pokračovalo. Pro Spojené státy americké byla porážka Japonska prvořadým cílem, vždyť právě japonský útok na havajskou námořní základnu Pearl Harbor z prosince 1941 přiměl Američany ke vstupu do války. Přesto, nebo možná právě proto, že o vítězné straně druhé světové války bylo de facto jasno, americká společnost již o válku ztrácela zájem a dožadovala se co nejrychlejší demobilizace amerických odvedenců. Veřejnost ve Spojených státech velice pozorně sledovala a tvrdě kritizovala jakékoli zprávy o spojeneckých bojových ztrátách. Zatímco na evropském bojišti se spojencům dařilo ztráty omezovat, na tichomořském bojišti se odpor japonských vojáků měnil ve fanatismus, se kterým se vrhali i proti lépe vyzbrojeným a početnějším vojákům spojeneckým.

Po ukončení války v Evropě se Spojenci připravovali na mohutnou invazi na domovské japonské ostrovy. Operace DOWNFALL by se v případě realizace stala největší invazní operací v dějinách. Zahrnovala vlastně dvě výsadkové akce – operaci OLYMPIC, vylovení na ostrově Kjúšú a Šikoku, plánovanou na listopad 1945 a operaci CORONET, vylovení na ostrově Honšú u Tokia, plánovanou na březen 1946. Do těchto operací plánovali spojenci zapojit šest milionů vojáků a vlastní ztráty odhadovali na statisíce (některé odhady hovořily až o milionu a půl). Takovéto odhady podněcovaly výkazy ztrát z bojů na ostrovech Iwodžima a Okinawa. Podle těch se také předpokládaly ještě vyšší ztráty japonské, plynoucí z fanatické obrany domácí půdy. A to nejen mezi vojáky, ale také mezi civilním obyvatelstvem, jak ukázalo více než 100 000 mrtvých civilistů na Okinawě.

K zastrašení a demoralizaci Japonců a demonstraci americké síly měly být využity zcela nové zbraně – atomové pumy. Výsledek projektu MANHATTAN

Výbuch jaderné pumy 'Little Boy' svržené na japonské město Hirošima.

Výbuch jaderné pumy 'Fat Man' svržené na japonské město Nagasaki.

přinesl mnoho obětí, nelze jej však považovat za jediný podnět rychlejšího ukončení války. První puma nazvaná „Little Boy“ byla shozena na město Hirošima 6. srpna 1945 a okamžitě bylo zabito přes 70 000 obyvatel města, dalších 70 000 podleho zranění. Druhá (plutoniová) puma nazvaná „Fat Man“ byla shozena na město Nagasaki 9. srpna 1945 a exploze okamžitě zabila přes 50 000 obyvatel města, celkově okolo 80 000. I když se jednalo o strašlivou bilanci, plošné bombardování japonských měst svazy amerických bombardérů využívající konvenční munici dosahovalo podobných i vyšších čísel. Japonské vládní kruhy si vážnost náletů odmítaly připustit a dokonce očekávaly, že si na ně japonská veřejnost zvykne a vzepře se jim zvýšenou podporou japonského válečného úsilí.

S očekávaným koncem bojů v Evropě a plánovaným přesunem pozornosti do Tichomoří bylo pro západní Spojence, zvláště pro Američany, zásadní udržet dobré vztahy se Sovětským svazem. Zde se projevoval i rozkol mezi Brity a Američany v otázkách poválečného uspořádání politické mapy střední a jihovýchodní Evropy. Zatímco britská diplomacie se o tento prostor zajímala a chtěla se v něm angažovat, Američané

zde hodlali ponechat volnost Sovětům. Za to očekávali sovětskou pomoc v boji proti Japoncům. Sověti tedy přislíbili zapojení do války na Dálném Východě nejdříve do tří měsíců od ukončení bojů v Evropě, a tak se také stalo.

Ikdyž byl mezi Japonským císařstvím a Sovětským svazem v dubnu 1941 podepsán pakt o neútočení na dobu pěti let, byl Sověty v dubnu 1945 vypovězen pro údajné porušování japonskou stranou. Dne 8. srpna 1945 vyhlásil Sovětský svaz Japonsku válku a 9. května 1945 zahájil útok do japonského Mandžuska. Do nového sovětsko-japonského konfliktu zapojila Rudá armáda moderní frontové jednotky se zkušenostmi z bojů v Evropě. Hlavním cílem Sovětů bylo pochopitelně posílení vlastní pozice na Dálném Východě a územní zisk. K SSSR tak byla připojena část Mandžuska, včetně přístavu Port Arthur, Korejský poloostrov a ostrov Sachalin.

Nelze také opomíjet další bitevní pole tichomořského válčičtí, neboť až do uzavření příměří se bojovalo také v Číně, Barmě, Indonésii (Borneo), na Nové Guinei či na Filipínách a na dalších místech v Tichomoří a na Dálném Východě (jihovýchodní Asie). Závěrečné boje s Japonci nesváděli pouze Američané a Sověti. Výrazně se zapojovali samozřejmě Britové a vojáci ze zemí Commonwealthu – Australané, Novozélanďané, Indové a Kanadčané. Díky spojenecké podpoře měli na porážce Japonska výrazný podíl také Číňané. A hledat bychom mohli i československé stopy. Jediní sloužili na Dálném Východě v rámci britské armády již roku 1942 či v rámci francouzské Cizinecké legie v Indočíně. Dosud neurčený počet vojáků s českými a slovenskými kořeny sloužil v řadách americké armády, celkem se jejich počet odhaduje na 60 000. Jednalo se o americké občany a ne všichni se již se svým českým původem ztotožňovali.

Jakkoliv je podíl na rozhodnutí o japonské kapitulaci přisuzován výhradně použití atomových pum, je třeba

Nejslavnější fotografie z oslav ukončení druhé světové války 'V-J Day in Times Square'. New York, 14. srpna 1945

brát v potaz vliv sovětského zapojení do války v Tichomoří. Japonci si odnesli z pohraničních bojů se Sovětským svazem bolestné porážky a ponaučení již v letech 1938 a 1939, tedy v době, kdy ozbrojené složky Sovětského svazu zdaleka nepředstavovaly vojenskou sílu do roku 1945. V Mandžusku byla sice dislokována Kwantungská armáda, která představovala nejkvalitnější zbytek japonských ozbrojených sil, proti sovětské přesile se však nemohla výrazněji uplatnit. Japonské obavy ze Sovětského svazu ovlivňovaly jednání vlády a císaře o kapitulaci více, než hrozba americké invaze a atomových pum.

S rozhodnutím o přijetí kapitulacních podmínek sjednaných na spojenecké konferenci v Postupimi vystoupil japonský císař Hirohito v projevu 14. srpna 1945. Zpráva o japonské kapitulaci vyvolala nadšení po celém světě, kvůli časovému posunu se však někde rozšířila až 15. srpna. Při bouřlivých oslavách v ulicích New Yorku pořídil fotograf Albert Eisenstaedt jednu z nejslavnějších fotografií nazvanou „V-J Day in Times Square“ – snímek amerického námořníka vášnivě libajícího dívku v bílých šatech. Podle anglického označení konce druhé světové války v Evropě jako „V-E Day“ (Victory in Europe Day) se zrodil i pojem „V-J Day“ (Victory over Japan Day). Jelikož však byla japonská kapitulace 14./15. srpna 1945 pouze oznámena, ale k jejímu podpisu došlo až 2. září 1945, je V-J Day spojován s oběma daty. Zatímco ve Spojeném království a zemích bývalého Commonwealthu je jako V-J Day označován 15. srpen (kvůli časovému

posunu), ve Spojených státech amerických se jako V-J Day oslavuje 2. září.

Ke stvrzení japonské kapitulace došlo 2. září 1945 v 9:00 tokijského času. Kapitulací akt se odehrál v organizaci amerického válečného námořnictva na palubě bitevní lodi USS Missouri zakotvené v Tokijském zálivu. Z pověření císaře smlouvu podepsal ministr zahraničí Mamoru Shigemitsu a za japonské ozbrojené síly generál Yoshijiro Umezu. Poté ke smlouvě připojil svůj podpis generál Douglas MacArthur jako vrchní velitel všech spojeneckých jednotek v Tichomoří. Dále se podepsali zástupci jednotlivých ozbrojených sil na straně spojenců; admirál Chester Nimitz za Spojené státy americké, generál Hsu Yung-chang za Čínskou republiku, admirál Sir Bruce Fraser za Spojené království, generálplukovník Kuzma Derevyanko za Sovětský svaz, generál Sir Thomas Blamey za Austrálii, plukovník Lawrence M. Cosgrave za Kanadu, armádní generál Philippe Leclerc de Hauteclocque za Francii, admirálplukovník C. E. L. Helfrich za Nizozemsko a letecký vice-maršál Leonard M. Isitt za Nový Zéland. Zástupce Kanady, plukovník Cosgrave, se na anglické listině omylem podepsal na jiné místo, za což mohl jeho zranění oka utrpené během první světové války.

Tímto aktem se oficiálně uzavřela druhá světová válka. Jejimi oběťmi se stalo více než 60 milionů lidí. Nyní je to již sedmdesátiletá historie, přesto stále živá a varující.

br. Petr Tolar, foto archiv NARA

Generál Yoshijiro Umezu, náčelník hlavního štábu japonské armády, připojuje svůj podpis ke kapitulací listině. Tokio, 2. září 1945

„Vojenská neděle 2015“ ve Skanzenu Strážnice

Letošní „Vojenskou neděli“, pořádanou ve Skanzenu Strážnice dne 19. července 2015, naplnilo téma maďarských ozbrojených jednotek. Letos se na mnoha místech připomíná 70. výročí konce druhé světové války a na veřejnosti vyukují odevšad sovětské nebo naopak německé uniformy. Přitom právě ze Strážnice se dochovala celá řada historických fotografií vojáků Maďarské královské armády, na které se již prakticky zapomnělo.

Právě proto jsme zvolili maďarské téma. Šli jsme ale i dále do historie a vybrali několik osudových momentů, kdy se – rodící nebo skomírající – Československo muselo potýkat s Maďary. Ve třech bojových ukázkách byli účastníci nejen z České republiky, ale i ze Slovenska, Polska a Maďarska.

Vojenskou neděli zahájila v 10 hodin bojová ukáзка „Podkarpatská Rus 1939“, která přiblížila boje jednotek Stráže obrany státu a čs. armády o jižní hranici Podkarpatské země na přelomu let 1938 a 1939. Po ztvárnění bojů s maďarskými záškodnickými oddíly Szabadsapátok u Berehova následovalo zobrazení posunu hranice po 1. vídeňské arbitráži. První bojovou ukázkou uzavřel 14. březen 1939, kdy se jednotky SOS a čs. branné moci

utkaly s jednotkami Maďarské královské armády. Po řadě bezvýsledných útoků a protiútoků byl dojednán klid zbraní a čs. armáda musela území Podkarpatské Rusi opustit.

V programu následovala dobová módní přehlídka a vystoupení mažorettek v podání děvčat ze skupiny Mažoretky Mia Strážnice vedené pod jednotou Orla Strážnice. Dobovou módu 30. a 40. let zapůjčila Dasha Marlen, která přehlídku doprovodila také komentářem. Následné vystoupení mažorettek v duchu filmu Četník ze Saint Tropez bylo doslova třešničkou na dortu celého programu.

Odpolední program otevřela ve 13:30 hodin bojová ukáзка s výjevem z osvobození Strážnice v dubnu roku 1945. Její scénář přímo vycházel

z kroniky města Strážnice a vzpomínek pamětníků. Na straně ustupujících vojsk stanula Maďarská královská armáda a wehrmacht, doplněný volkssturmem. Osvobození města provedly jednotky sovětské Rudé armády (konkrétně 1. gardové výsadkové

divize) za součinnosti s jednotkami Rumunské královské armády, takže paleta jednotek zastoupených v ukázkách (spolu s dobovými civilisty) byla vskutku pestrá. Rozhodli jsme se i pro ztvárnění tragické události, kdy byl nešťastný čin odbojáře Jana Neumanna (zastřelení německého vojáka a postřelení druhého) následován běsněním vojáků wehrmachtu, kteří ve městě popravili 10 mužů a chlapců a vypálili řadu domů v Rybářské ulici. Krutost této krevní msty budí dodnes mezi strážničany pocity zmaru a vzteku, jelikož viník (velitel, který vydal příslušný rozkaz) nebyl potrestán.

Poslední bojová ukáзка, která měla začátek v 15 hodin, ukázala boje čs. legionářů spolu s jednotkami domácího vojska proti maďarským bolševikům. Jako hlavní motiv jsme zvolili obranu Nových Zámků a následný protiútok legionářské 7. čs. divize. Připomněli jsme tak odkaz 130 padlých a více než

300 raněných čs. vojáků, obětí těchto bojů. Jako malé odlehčení celé akce jsme ztvárnili lest gen. Šnejdárka. Ten nechal na několika slovenských nádražích vysadit vojáky s načerněnými tvářemi a turbany, kteří předstírali,

že jsou Senegalcí. Tato zpráva se samozřejmě donesla až do Pešti a vedení Maďarské republiky rad si to vyložilo tak, že Franchet d'Esperey, vrchní velitel spojenecké armády na Balkáně, poslal Čechoslovákům jako posilu

dva pluky Senegalců. Vojáci maďarské Rudé armády se posléze raději vrhali do Dunaje (ač byli i neplavci), než aby padli do zajetí, neboť se báli, že Senegalcí jsou lidožrouti.

Vojenskou neděli ve Skanzenu Strážnice ukončil zvuk polnice a nám již nezbyvá než na ni vzpomínat, hodnotit ji a kochat se fotografiemi a videozáznamy z ní. Akci navštívilo kolem 650 návštěvníků. Bojující armády ztvárnilo na 100 účinkujících (včetně dobově oděných civilistů a civilistek). Všechny účastníky i diváky sužovalo nelidské vedro, ve Strážnici padl v ten den i celorepublikový teplotní rekord. I kvůli tomu jsme rádi, že se nikomu nic nestalo a přežili jsme tento náročný den bez újmy na zdraví. Již se těšíme na další ročník, až se opět vrátíme do malebného prostředí jihomoravské tradiční architektury a budeme moci toto úžasné dobové prostředí oživit desítkami historických uniforem.

**Za pořadatelský kolektiv bratři z Jednoty ČsOL v Hodoníně
br. Lukáš Lexa, předseda jednoty**

Střední školy bojovaly o pohár náčelníka Generálního štábu AČR

BRANNÝ ZÁVOD LEGIE

Dne 16. června 2015 pořádala Československá obec legionářská již druhý ročník finále branného závodu pro střední školy nazvaného LEGIE. Tento závod vznikl na základě poptávky ze strany středních škol po podobném branném závodu, jako je branná soutěž pro základní školy BATTLEFIELD. Rozhodli jsme se využít startu projektu Legie 100 (a samozřejmě také výročí 100 let od vzniku prvních legionářských jednotek v Rusku a ve Francii) a v roce 2014 jsme uspořádali první ročník závodu LEGIE. Tehdy ve finále soutěžila družstva z Pardubického kraje, Středočeského kraje a z Hlavního města Prahy. V letošním roce již proběhla

regulérní kvalifikace v osmi závodech, které se konaly v Brně, Olomouci, Pardubicích a v Praze. Finálového závodu se zúčastnilo 13 družstev. Není bez zajímavosti, že vítězné družstvo, pod stejným názvem a v téměř stejném složení, získalo již v minulosti krásný pohár od firmy Egermann, tehdy ještě v kategorii základních škol, za vítězství v závodech BATTLEFIELD. Celkově se branného závodu pro střední školy zúčastnilo téměř 50 škol z celé republiky.

Branná soutěž LEGIE je náročnější s ohledem na vlastní téma branného závodu. Soutěžící se musí pomyslně vrátit zhruba o 100 let zpět, do období tzv. Velké války. Nedílnou součástí každého

závodu seriálu LEGIE je totiž prezentace družstev na zadané téma a také přezkoušení znalostí problematiky během vlastního závodu. Období boje našich legií a následně období vzniku samostatného státu - Československa, je pro nás bezesporu velmi důležité a tato soutěž nenásilnou formou nabízí nejen klíč k poznání vlastní historie, ale také notnou dávku adrenalinu při

plnění jednotlivých úkolů během vlastního závodu. Ti, co chtějí vyhrát, musí umět především dobře myslet a uvažovat strategicky, být dobrými střelci, mít odvahu překonávat složitější překážky v lanovém centru, být připraveni své boj připomínající ten skutečný za pomoci technologie Battlefield live. Musí být součástí dobrého a spolehlivého týmu a být fyzicky zdatní (musí to být správní kluci a správná děvčata, týmy jsou samozřejmě smíšené). Nezbytné je

Výsledky finále branného závodu LEGIE konaného 16. června 2015:

1. Gymnázium Hořovice – Army Birds	67050 bodů
2. Gymnázium Josefa Ressela Chrudim – TTTým	54300 bodů
3. Gymnázium Pardubice – BA7065	49600 bodů
4. Mix ZŠ Brno – Žajdomilky	46700 bodů
5. ČAO Resslerova Praha – Broskvičky	41600 bodů
6. Gymnázium Prostějov – Boží nálož	40250 bodů
7. Gymnázium Mozartova Pardubice – Mozartácká legie	38250 bodů
8. ZŠ Neratovice – Pozitivní	36200 bodů
9. Gymnázium Prostějov – Moroušci	35650 bodů
10. SPŠ Brno – Black team	33350 bodů
11. ZŠ Štěpánská Praha – Kamenné Modelky	28900 bodů
12. SŠ Automobilní Holice – All stars	27600 bodů
13. SŠ Automobilní Holice – Postradatelní	17700 bodů

jednotek Armády České republiky, většinou výsadkáři z Chrudimi. Ti prezentují současnou armádu, její výstroj, výzbroj a bojovou techniku.

Naším cílem v roce 2016 je dobře připravit oblastní kola branné soutěže LEGIE a postupujícím družstvům nabídnout excelentní finále v Praze. Není sice možné, aby všichni zvítězili, ale určitě je dobré, pokud každý ze soutěžících zjistí, jak na tom po všech

stránkách vlastně je. Zda má odvahu, fyzickou a flexibilitu, zda umí střílet a dobře mu to myslí – univerzálnost je velkou předností tohoto zajímavého závodu. V dalších letech bude branný závod LEGIE přecházet na krajský systém, aby se mohla účastnit družstva skutečně z celé republiky.

br. František Bobek

Projekt Oheň(bez)naděje poutá stále větší pozornost veřejnosti

Pátý ročník uvedeného projektu zahájili v Ležákách předseda Poslanecké sněmovny PCR pan Jan Hamáček s místopředsedkyní Senátu PCR paní Miluší Horskou. Ta letos opět udělila projektu záštitu. Dále ho zaštili kardinál Dominik Duka, ministr kultury ČR Daniel Herman, hejtmán Pardubického kraje Martin Netolický a primátor Pardubic Martin Charvát. Účastníky projektu pozdravili vedoucí NKP Ležáky, ředitel Památníku Lidice, starostové některých měst a obcí Pardubického kraje. Téměř dvouhodinový program v Týnském chrámu na Staroměstském náměstí v Praze navštívil také radní pro kulturu, památkovou péči, výstavnictví a cestovní ruch Hlavního města Prahy Jan Wolf. Putování dětí v polském Chelmnu doprovázel velvyslanec ČR v Polsku Jakub Karfik. Za organizátory projektu chci upřímně poděkovat za obrovskou podporu, která se nám dostává - bez ní by nebylo možné tento zajímavý projekt organizovat v takovém rozsahu.

Zároveň chci poděkovat pedagogům a žákům ZŠ Včelákov, ZŠ Skuteč, ZŠ a PŠ Svítání Pardubice a ZŠ Červený Kostelec, které se již tradičně projektu účastní. V letošním roce se zúčastnily navíc i jiné školy z Pardubického kraje a děti z Buštěhradu. Máme velkou radost, že se nám spontánně hlásí učitelé i žáci z dalších škol. Naši prioritou samozřejmě bude umožnit účast v projektu všem takovým zájemcům.

V současnosti již připravujeme 6. ročník projektu, který bude v mnoha směrech jiný. Věříme, že ještě zajímavější a hodnotnější. Chceme celý projekt organizačně zjednodušit a aktivity v jednotlivých místech učinit atraktivnějšími. Na konkrétní údaje je ještě příliš brzy, ale vážně uvažujeme o zařazení dobových ukázek klubů

vojenské historie, které by se týkaly života v protektorátu i činnosti odbojových skupin. Také je možné, že kromě

umělců, prezentujících vážnou hudbu, se v roce 2016 setkáme i se špičkovými umělci prezentujícími současnou hudební scénu. Zcela určitě také znovu dáme možnost žákům i pedagogům některých zúčastněných škol, aby prezentovali své originální programy, jak tomu bylo i v tomto roce.

Jménem organizátorů chci závěrem slíbit, že projekt Oheň(bez)naděje zůstane i v příštím roce jedním z velice významných projektů Československé obce legionářské, který bude na jedné straně připomínkou událostí z relativně nedávné minulosti a zároveň i zdrojem vědomostí či dokonce inspirace k dalšímu hledání informací o naší historii.

br. František Bobek
vedoucí projektu Oheň(bez)naděje

Jak letos putovaly děti z Ležáků do polského Chelmna:

V neděli 21. června 2015 byl v Ležákách zažehnut Oheň(bez)naděje, který převzali žáci ZŠ Včelákov a ZŠ Skuteč. Z těchto škol bylo 24. června 1942 nacisty odvečeno pět ležáckých dětí.

Následující den ráno 22. června jsme nejdříve uctili památku Ležáků a poté odstartovali již 5. ročník pochodu Oheň(bez)naděje po trase Ležáky, Habrovec, Louka, Vrbatův Kostelec. Ve Vrbatově Kostelci jsme nastoupili do autobusu a oheň převezli do Pardubic. Z nádraží Pardubice-Rosice jsme byli dobovými vojenskými vozy dopraveni nejprve do Trnové, kde jsme krátkou pietou uctili památku radiotelegrafisty Jiřího Potůčka, který byl na tomto místě 2. července 1942 ve spánku zastřelen. Zde jsme se spojili se žáky z Červeného Kostelce, kteří šli po stopách poslední cesty tohoto hrdiny. Po pietě jsme historickými vozidly přejeli do Pardubiček na Zámeček, v jehož sklepení strávili dospělí obyvatelé Ležáků poslední hodiny před svou smrtí. Památku ležáckých dětí, které byly právě zde brutálně odděleny od matek, jsme uctili položením kytice u jejich nového památníku. Po pietě na Zámečku jsme přešli na popraviště, kde byla uspořádána slavnostní pieta za účasti řady známých osobností. Další naše kroky směřovaly do Senice ke vzpomínce na statečné parašutisty operace Silver A, kteří zde v prosinci 1941 seskočili.

Druhý den 23. června jsme navštívili Památník Lidice. Prohlídka expozice byla velice působivá. Prošli jsme si celé pietní místo a květiny položili u Pomníku dětských obětí války akademické sochařky Marie Uchytlové. Celého programu v Lidicích se mj. zúčastnili pan Horešovský z Lidic, který přel jako malé dítě lidickou tragédií a děti ze ZŠ Buštěhrad. Z Lidic jsme se vydali do Prahy, kde se osudy ležáckých a lidických dětí propojily. V Praze vyvrcholil úterní program v Týnském chrámu vystoupením dětí ze ZŠ a PŠ Svítání

Pardubice, ZŠ Včelákov, byl promítnut krátký film o putování z Ležáků do Chelmna v minulém roce a na závěr vystoupila operní pěvkyně Taňa Janošová v doprovodu varhanního mistra Martina Jakubička. Prostory nádherného kostela byly zcela zaplněny dětmi z mnoha škol. Akce se zúčastnili i místopředsedkyně Senátu Parlamentu ČR paní Miluše Horská, radní pro kulturu, památkovou péči, výstavnictví a cestovní ruch Hlavního města Prahy Jan Wolf a další významní hosté. Po koncertu jsme s lucerničkami prošli přes Staroměstské náměstí směrem ke Karlovu mostu a po nábřeží Vltavy jsme dorazili do Resslerovy ulice, kde jsme v kryptě kostela sv. Cyrila a Metoděje uctili památku parašutistů, kteří zde v roce 1942 v boji s nacisty položili životy za naši vlast.

Třetí den 24. června byl cílem naší cesty Kulmhof-Chelmnu v Polsku, kde byl za války vybudován nacistický vyhlazovací tábor. S největší pravděpodobností zde zemřeli v plynových vozech i ležácké a lidické děti. V Chelmnu jsme si společně prohlédli Památník. Pietou jsme uctili památku statisíců zavražděných osob. Poté jsme se přemístili na místo hromadného pohřbiště. U nově zrekonstruovaného Pomníku, který připomíná právě osud ležáckých a lidických dětí, jsme pietou naše putování zakončili. Celou dobu pobytu v Chelmnu s námi strávil velvyslanec ČR v Polsku pan Jakub Karfik, který nám doplnil množství informací o nacistických koncentračních a vyhlazovacích táborech na území Polska a společně s dětmi položil věnec k památníku obětí.

Cesta zpátky do Včelákova a do Skutče skončila v brzkých ranních hodinách ve čtvrtek 25. června 2015.

Pamětní deska na budově Sokola v Debři nad Jizerou je obnovena

tyto symboly v současné době. Bohužel to jsou příznaky rozsáhlé společenské lhostejnosti k naší minulosti i k oběti našich předků. Tyto ne ojedinělé jevy je nutné rozhodně odsoudit a dostupnými prostředky napravit.

Jednou z těchto negativních skutečností se v nedávné době stalo zcizení bronzové pamětní desky z fasády Sokolovny v Debři nad Jizerou, která upomínala na bitvu u Zborova z července 1917. Ta byla i se zeminou z bojiště ve schránce slavnostně odhalena a uložena ve dnech 24. a 25. června 1933 péčí Československé obce legionářské a místní jednoty Sokola. Jako zázrakem pietní místo přečkalo jak nacistickou, tak i komunistickou perzekuci. Osudný se jí stal duben 2012, kdy byla deska ukradena neznámým pachatelem. Schránka samotná přitom jenom se štěstím pozornosti zlodějů unikla.

V souvislosti s 98. výročím legendární bitvy čs. legionářů u ukrajinského Zborova iniciovala Jednota

Československé obce legionářské v Mladé Boleslavi a TJ Sokol Debří nad Jizerou obnovu zcizené pamětní desky a celkovou rekonstrukci pietního místa. Slavnostní znovuoobnovení pamětní desky proběhlo v den výročí Zborova - 2. července v podvečer. Návrh samotné desky i její výroba proběhla v umělecké slévárně v Dolní Kalné.

Ceremoniál slavnostního odhalení zahájila průletem historická letka Nadačního fondu Letadlo Metoděje Vlacha. V rámci programu promluvil k přihlížejícím předseda mladoboleslavské jednoty br. T. Pilvousek a náměstek hejtmana Středočeského kraje Karel Horčíčka. Za město Mladá Boleslav, kterému dnes objekt náleží, přednesl zdřevici náměstek primátora města Mladá Boleslav pan Michal Kopal. Nedílnou součástí slavnostního podvečera byla čestná jednotka příslušníků 3. čs. střeleckého pluku a prvorepublikové armády v podání OS Rota Nazdar.

Lze jen doufat, že se nová pamětní deska opět nestane terčem lidské hlouposti, neznalosti a lhostejnosti.

text br. Tomáš Pilvousek,
foto br. Jan Juřena

Zásadním posláním Československé obce legionářské je celorepublikově uchovávat a pečovat o symboly a připomínky národního odboje za první i druhé světové války. Pamětní desky, pomníky nebo symboly na hrobech legionářů zničené v letech 1939-1945 a po roce 1948 v souvislosti s panujícími režimy jsme schopni v dějinném kontextu pochopit. Pro nedemokratické poměry byly citelnou a nebezpečnou připomínkou osobního odhodlání legionářů. Co však bolí mnohem více, a vymyká se lidskému rozumu, je skutečnost, kdy jsou ničeny a poškozovány

Inzerce

Parkhotel
Průhonice

www.parkhotel-pruhonice.cz
www.restaurace-tarouca.cz

Muzeum městské hromadné dopravy

Otevřeno od 28. 3. do 17. 11. 2015
o sobotách, nedělích a svátcích
od 9.00 do 17.00 hodin.

Nostalgická linka č. 91

jezdí ve stejném období
v trase Vozovna Střešovice –
Výstaviště Holešovice
od 12.00 do 17.35 hodin.

*Řekněte
do minulosti*

Kontakt: Praha 6, Patočkova 4, tel.: 296 128 900

Více informací na www.dpp.cz/muzeum-mhd

MUZEUM MHD

Dopravní podnik
hlavního města Prahy

Nahlédněte do zákoutí pražského metra ve dne i v noci

ZÁŽITKOVÁ
TURISTIKA

Vedle již tradičního zážitku, při kterém máte jedinečnou možnost svést se historickými soupravami pražského metra, nahlédnout do jeho zákoutí a dozvědět se spoustu zajímavostí z historie a provozu, jsme pro vás připravili novinku: **Noční zážitkovou turistiku**. Zážitek nabízí jízdu třívozovou historickou soupravou Ečs prvním zprovozněným úsekem pražského metra, kde budou mít návštěvníci příležitost pořídit si vlastní exkluzivní fotografie jak soupravy metra, tak například nástupiště mimo běžný provoz.

Co na akcích zažijete?

- prohlídky veřejnosti nepřístupných míst metra (technická pracoviště, prostory dozorčích stanic a další zajímavá místa)
- svezení historickou soupravou (typ 81-71 nebo Ečs)
- možnost výhledu do tunelu z kabiny strojvedoucího a další překvapení

Vstupenky na III. čtvrtletí jsou právě v prodeji.

DENNÍ JÍZDY:

Termíny a místa konání jízd vždy v 10.00 a ve 14.00 hodin:

- 17. října 2015 – depo Hostivař (souprava 81-71)
- 21. listopadu 2015 – depo Zličín (souprava 81-71)
- 19. prosince 2015 – depo Kačerov (souprava Ečs)

NOČNÍ JÍZDY:

- 4. prosince 2015 – stanice metra Kačerov (souprava Ečs)

Více informací a možnost rezervace termínu najdete na: www.dpp.cz/historickemetro

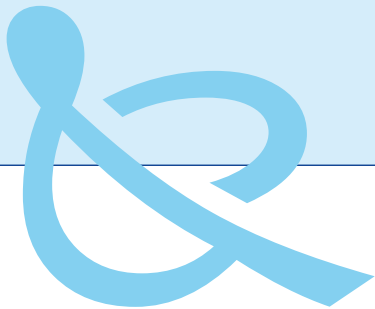
Dopravní podnik
hlavního města Prahy

Pozvánky na akce

- Slavnostní shromáždění ke vzniku ČSR. Praha, Národní památník na Vítkově, 28. října 2015. (sekretariat@csol.cz)
- Uctění památky padlých legionářů u příležitosti výročí vzniku samostatného československého státu. Praha 2, Pod Emauzy, 28. října 2015, 14:00. (tajemnik@csol.cz)
- Pietní akt u příležitosti 75. výročí Bitvy o Británii, 122. výročí narození a 44. výročí úmrtí gen. K. Janouška, velitele čs. letectva ve Velké Británii. Praha, Šárecký hřbitov, 30. října 2015, 15:00. (filip@276.cz)
- Západní fronta a českoslovenští legionáři, den s prezentacemi z historie vojenství. Masarykovo muzeum v Hodoníně, 31. října 2015. Bojová ukázka Terron 1918 se uskuteční ve 14:00. Pořádá Jednota ČsOL v Hodoníně.
- Setkání vedoucích představitelů Ministerstva obrany ČR a Generálního štábu Armády ČR s válečnými veterány a vojenskou veřejností u příležitosti 72. výročí bojů o Kyjev a pravobřežní Ukrajinu. Praha, Valy, Hlavní sál MO ČR, 4. listopadu 2015. (sekretariat@csol.cz)
- Řádný Republikový sněm Československé obce legionářské. Praha, Národní památník na Vítkově, 10.–11. listopadu 2015. (sekretariat@csol.cz)
- Historický čtvrtek s ČsOL, přednáška Mgr. Magdaleny Elznicové Mikeskové na téma Červený kříž ve Velké válce. Galerie Reistna ve Valticích, 19. listopadu 2015, 18:00. Pořádá Jednota ČsOL ve Valticích.
- Pietní akt u příležitosti 120. výročí narození br. gen. Aloise Lišky, velitele čs. samostatné obrněné brigády a předsedy ČsOL v exilu. Záboreč u Malé Skály, 20. listopadu 2015. (tajemnik@csol.cz)

Poděkování pana Lehnera

Československá obec legionářská se podílí na mnoha projektech a jedním z nich je oprava a zachování hrobů legionářů. Ze tato práce není zbytečná a nezůstává bez odezvy, dokládá nedávné poděkování pana Jana Lehnera Jednotě ČsOL při Vojenském muzeu na demarkační linii v Rokycanech.

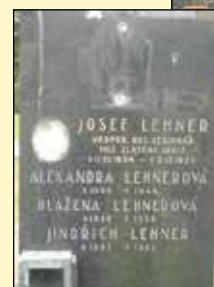

Pan Lehner napsal našim bratřím z rokycanské jednoty, jak byl při návštěvě rokycanského hřbitova velmi mile překvapen opraveným náhrobkem legionáře Josefa Lehnera, který byl původně určený k likvidaci. Zároveň vyjádřil nadšení nad rokycanským Muzeem na demarkační linii, který naši bratři spravují. Spolu se svým poděkováním zaslal kopii článku "JOSEF LEHNER A JEHO VZPOMÍNKY" (projektou OCR) z publikace "Královéhradecko: historický

sborník pro poučenou veřejnost" č. 4 z roku 2007, kterou je možné půjčit ve Studijní a vědecké knihovně v Plzni.

Jednota ČsOL při muzeu v Rokycanech získala hrob legionáře Josefa Lehnera spolu s hrobem dalšího legionáře Vojtěcha Beneše do péče usnesením č. 9470 z jednání rady města Rokycan ze dne 15. ledna 2013.

text ses. Marcela Volfová

OPERACE ANTHROPOID na stříbrném plátně

Na filmové plátno se opět vrací příběh parašutistů Jana Kubiše a Josefa Gabčíka, kteří v květnu 1942 provedli největší odbojovou akci na území okupované Evropy – atentát na třetího nejvyššího představitele SS a zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Přesně půl století od premiéry slavného filmu režiséra Jiřího Sequense *Atentát* natáčí v Praze britský režisér Sean Ellis koprodukční snímek *Anthropoid*. Do hlavních rolí československých parašutistů obsadil irské herce Cilliana Murphyho a Jamieho Dornana, po jejichž boku se ve filmu objeví i řada tváří české filmové scény, jako např. Aňa Geislerová, Jan Budař, Alena Mihulová či Ondřej Malý.

Snímek vzniká v koprodukci Velké Británie, České republiky, Francie a USA a pod záštitou Ministerstva obrany ČR. Režisér Ellis přizval i několik odborníků na dané téma, s nimiž konzultuje natáčení, aby byl snímek co nejpřesnější. Mezi odborníky je i náš bratr a člen Jednoty ČsOL Praha 3 Zdeněk Špitálník,

který s filmaři spolupracuje od samého počátku natáčení. Je-li to možné, využívají filmaři k natáčení v exteriérech autentická místa jako např. okolí kostela sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici. Interiér kostela byl v měřítku 1:1 postaven v barrandovských ateliérech. Dnes již neexistující Heydrichovu zatačku nahradilo okolí Chodkových sadů. Premiéra snímku je plánována na jaro příštího roku.

Atentát na Reinharda Heydricha je jednou z nejzásadnějších událostí československých dějin v období 2. světové války. Díky tomuto činu přišlo definitivní oduznání Mnichovské dohody ze strany Velké Británie a Francie. Negativním dopadem atentátu však bylo vyhasnutí tisíců životů v období tzv. heydrichiády a vypálení obcí Lidice a Ležáky.

text ses. Marcela Volfová

- 1 – Natáčení v barrandovské replice kostela sv. Cyrila a Metoděje
- 2 – Režisér Sean Ellis
- 3 – Představitelé Jana Kubiše a Josefa Gabčíka - Jamie Dornan (vlevo) a Cillian Murphy
- 4 – Stavění repliky kostela sv. Cyrila a Metoděje v barrandovských ateliérech
- 5 – Producent David Ondříček (vlevo) a režisér Sean Ellis

Za poskytnutí fotografií velice děkujeme produkční společnosti Lucky Man Films.

Příběhy sbírkových předmětů VHÚ

Rukávový štítek pplk. Karla Vašátky

Mezi nejstatečnější a nejzkušenější vojáky čs. brigády v bojích u Zborova patřil bezpochyby velitel 2. roty 1. pluku praporčík Karel Vašátko. Během útoku šel v čele první skupiny granátníků. V bojích mezi 2. a 3. linií nepřátelských pozic byl těžce zraněn do hlavy. Po několikaměsíční rekonvalescenci se opět vrátil k čs. jednotkám. Působil na různých funkcích až do prosince 1918, kdy se měl v Čeljabinsku podrobit operaci hlavy. Na začátku ledna 1919 po neúspěšné operaci zemřel a byl pohřben v Čeljabinsku. Na konci srpna 1933 byly ostatky pplk. Karla Vašátky převezeny do Československa a 1. října 1933 slavnostně uloženy v Památníku osvobození na Vítkově. Dnes se jeho hrob nachází v obci Solnice nedaleko Litohradu, Vašátkova rodiště.

V souvislosti s exhumací ostatků byl do sbírek Památníku odboje předán Vašátkův rukávový štítek a část vyznamenání. Štítek je vyroben z hnědozeleného vlněného sukna s červeným lemem. Hodnostní označení je tvořeno dvěma do úhlu našitými pokovenými silně zoxidovanými páskami.

**Připravil
br. Zdeněk Špitálník**

